

GER

91

Februar 2015

Dansk Mongolsk Selskab

Ger 91

26. årgang – februar 2015

ISSN 0905-9504

Ger er medlemsblad for Dansk Mongolsk Selskab. Bladet udkommer februar, maj, august, november.

Redaktion:

Rolf Gilberg (ansvarshav.)
Jan Koed – jk@cadaid.dk
Bulgan Njama

Tryk: Green Graphic ApS**Oplag:** 250 eks.

Oplysninger om adresseændringer og evt. leveringsproblemer meddeles til kassereren.

Formål:

- (a) at fremme og udbrede kendskabet i Danmark til mongolerne og deres kultur, især i mongolernes kerneområder i Mongoliet, Kina og Rusland,
- (b) at udgive skrifter om mongolerne,
- (c) at være samlingsorgan for personer, der interesserer sig for mongoler og deres forhold,
- (d) at fremme og udvikle forbindelserne mellem befolkningen i Danmark og mongolerne og
- (e) at støtte kulturelt arbejde blandt mongoler og skabe forbindelser mellem videnskabelige, kulturelle, faglige og folkelige organisationer i de respektive lande.

Dansk Mongolsk Selskab**Æresmedlemmer:**

HKH Kronprins Frederik
Søren Haslund-Christensen

Bestyrelse:

Ann Fenger Benwell
Elisabeth Victoria Friis
Anita Garbers
Rolf Gilberg (formand)
Lars Højer
Jan Koed (kasserer)
Bulgan Njama
Burmaa Nyamaa
Morten Axel Pedersen (sup.)
Leif F. Petersen (sup.)
Henrik Bo Thrane (sekretær)

Internet:

www.danskmongolskselskab.dk

Girokonto: (1551) 784-1582
SWIFT-BIC: DABADKKK
IBAN: DK26 3000 0007 8415 82

Selskabets adresser:

Sekretær: Henrik Bo Thrane
Carl Møllers Allé 33
2860 Søborg
tel: 3966 9497
hbthrane@gmail.com

Kasserer: Jan Koed

Clara Pontoppidans Vej 41
2500 Valby
tel: 3322 3728
mob: 2342 1128
email: jk@cadaid.dk

NGO-projekter:

Bulgan Njama
Fuglebo 2
2000 Frederiksberg
tel: 3833 2106
email: njambu@hotmail.com
I Mongoliet:
nts@magicnet.mn

Medlemskab:

Kontingent:
175 kr. pr. kalenderår for personligt medlemskab.
275 kr. for husstandsmedlemskab.
600 kr. for firmamedlemskab.
Tillæg for medlemmer bosat i udlandet: 50 kr.

Henvendelse om medlemskab rettes til kassereren.

Siden 2007 har DMS i samarbejde den mongolske ngo STN været engageret i arbejdet med at bekæmpe fattigdommen i de mongolske lokalsamfund. Det sker bl.a. ved at mobilisere lokalbefolkningens ressourcer gennem at skabe kollektive netværk og yde lån til små virksomheder. Her er en af de aktive grupper til erfaringsudvekslingsmøde i landsbyen Khan-Uul.

Foto: Bettina Gram

Indhold

Stærke mongolske kvinder	3
Demokrati på de mongolske stepper	7
Den danske Ekspedition til Mongoliet - VI	10
Danske ekspeditioner til Centralasien	14
Træ-Fårets år	16
Marco Polo	17
Aktuelt	18
Mongolerne fejrer demokratiet	19
Mumie kan blive verdenssensation	20
Mongoliet venter besøg af ...	21
DMS nyt	22

Stærke mongolske kvinder

Det er stærke og aktive kvinder, som udgør hovedparten af medlemmerne i lokalgrupperne i DMS' mongolske partnerorganisation NTS, Styrkelse af Partnerskabsnetværk. Projektets første fase blev indledt i 2007, og siden er der opnået mange flotte resultater takket være medlemmers ihærdighed og ikke mindst deres tillid til hinanden

Naran i midten er leder af en af NTS-lokalgrupperne og samtidig en af projektets særdeles entreprenante kvinder. Ved hjælp af opsparings- og låneprojektet har hun åbnet en systue, og sammen med sin søster har hun desuden etableret en tekstilfabrik med 40 ansatte. Læs mere om Naran i næste nummer af Ger.

Af medlemmerne i NTS' spare- og lånegrupper er 90-99% kvinder i alle aldersgrupper, lige fra unge kvinder til bedstemødre. Hver gruppe er typisk sammensat af medlemmer, som har fundet hinanden ud fra fælles interesser og et stort ønske om at forbedre deres familiers levevilkår», fortæller Tungalag Nyamaa, forkvinde for Mongolsk Dansk Selskab i Mongoliet og daglig leder af projektet *Styrkelse af Partnerskabsnetværk*, NTS, i Mongoliet.

Vi møder hende på NTS' kontor i centrum af Ulaanbaatar (UB) i slutningen af august 2014 sammen med Bulgan Njama, som er ansvarlig for Dansk Mongolsk Selskabs projekter i Mongoliet. De to projektansvarlige lægger sidste hånd på planlægningen af det årlige uddannelsesseminar for lederne af 8 lokalafdelinger. NTS har afdelinger i 15 lokalområder, 8 af disse er tilknyttet projektet. Samtidig giver de to kvinder en status over de sidste 7 års samarbejde med lokalgrupperne.

Svær begyndelse

Da projektets første fase så dagens lys i 2007, gik etableringen af spare- og lånegrupper meget langsomt. Mange ville være en del af projektet, da de troede, at de kunne få store lån eller omfattende økonomisk støtte til deres virksomheder. Nogle af grupperne gik i opløsning, da medlemmerne opdagede, at projektet grundlæggende handler om hjælp-til-selvhelp og opbygning af

52-årige Erdenshoo bor i Khan-Uul, 25 km nord for UB. Hun har via NTS-projektet sparet op til at købe en lille grisebesætning, der er familiens eneste indtægtskilde. Som kasserer i sin lokalgruppe sørger hun bl.a. for, at gruppens medlemmer betaler deres månedlige opsparingsbeløb.

tillidsfulde forhold mellem de involverede personer i projektet.

Hovedårsagen til denne svære projektopstart skal både findes i samfundsstrukturer under kommunismen, som Mongoliet sagde farvel til for 25 år siden, og mongolernes nomadeidentitet.

»Under kommunismen fandtes kooperativer, som var styret oppefra og ikke var baseret på frivillighed. I dag opfordrer regeringen til dannelsen af kooperativer, men mongolerne er skeptiske på grund af tidligere erfaring med tvangskollektiver. De er ikke grundlæggende interesserede i et større fællesskab end familien, som er deres base«, forklarer Tunglag Nyamaa.

Mongoliet er inddelt i 21 *aimag*, provinser, der igen er opdelt i *sum*, kommuner. Befolkningen i det store land er derfor inddelt i mange geografiske områder, og man identificerer sig typisk med folk fra sit lokalområde. Forbindelserne mellem indbyggerne lokalt er generelt stærke, dog gælder dette ikke for hovedstadens mere individualiserede borgere. Det er denne samfundsstruktur, som NTS-lokalgruppebaserede projekter bygger på: lokalbefolkningens kendskab og tillid til hinanden.

En tredje udfordring har været selve opsparingstanken. Mongolerne har ikke været vant til at spare op under kommunismen, hvorfor opsparing er noget nyt og skal læres. Takket være gode resultater blandt opsparings- og lånegrupper har mange set fordelene ved at være med.

Desuden er de blevet overbevist om, at et frivilligt medlemskab af en gruppe ikke kan sammenlignes med de tidligere tvungne kooperativfællesskaber. I dag er projektet derfor løbet godt i gang, og medlemmerne er meget mere stabile end i begyndelsen.

Lokal udvikling og indflydelse

»Udover det årlige lederkursus besøger vi grupperne lokalt 3-4 gange årligt og organiserer en række 1-2 dages kurser for medlemmerne. Det er gratis og frivilligt at deltage i kurser, og medlemmerne opmuntres til efterfølgende at uddanne andre i lokalsamfundet i det, de har lært.

Hver gruppe skal lave regler for, hvordan lån kan gives i forhold til at hjælpe hinanden omkring sociale forhold som fx til lægehjælp, begravelseshjælp etc.«, siger Bulgan Njama.

Formålet med at etablere spare- og lånegrupper er – udover at forbedre familiernes levevilkår – at øge medlemmernes viden om deres rettigheder og det mongolske demokrati, fx kendskabet til sociallovgivningen, der har med børns og familiens forhold at gøre. Målet er at hjælpe medlemmerne til at formulere deres ønsker over for de lokale myndigheder, så de derved kan forbedre deres sociale og økonomiske forhold og få større indflydelse lokalt.

Demokratiet i Mongoliet er 25 år ungt, hvorfor mange mongoler stadig ønsker at lære om den demokratiske styreform og dens spilleregler i praksis.

»Desuden lærer medlemmerne om *life skills*, som handler om helt praktiske forhold omkring bl.a. børns sundhed og udvikling. Og de får indsigt i økonomiske forhold generelt, herunder konkret om låntagning og opsparing, *business education*, som er en vigtig del af projektet«, siger Tunglag Nyamaa og tilføjer, at kursisterne også tilbydes kurser, der kan forbedre de produkter, som de fremstiller i deres indkomstgenererende aktiviteter. Der er fx kurser om filtfremstilling, spinderi og om at samarbejde bedre.

Hvor er mændene?

Den beskedne repræsentation af mænd i NTS-lokalgrupperne virker overraskende. Er mændene uinteresserede i at spare op og låne penge samt at få penge til at vokse? Kvindernes indsats og engagement er helt tydeligt en succes: Mange har fået mulighed for at etablere små iværksættervirksomheder, som har forbedret deres egen og deres familiers levevilkår. Et godt eksempel på dette er 52-årige Erdenshoo fra Khan-Uul, som forsørger sin familie ved hjælp af en lille besætning

Tsetsegma (øverst) leder grupperne i Orkhon Aimag, 400 km nordvest for UB, mens Bayraa er projektleder af NTS-lokalgrupperne i Khan-Uul.

af svin, som hun gennem sin lokale opsparings- og lånegruppe har lånt penge til at købe. Andre har etableret små virksomheder, hvor de har hyret en eller flere ansatte og derved medvirker til at skabe udvikling i deres lokalsamfund.

Den korte forklaring på mændenes manglende interesse for projekter er ifølge Bulgan Njama, at de enten ikke tilmelder sig grupperne eller hurtigt falder fra, når de finder ud af, at der ikke er adgang til store pengebeløb! Mændene vil have større økonomisk råderum og gevinst ud af deres indsats. De har øjensynligt ikke megen tiltro til, at en lang, stabil og økonomisk sikker arbejdsindsats kan højne deres personlige status eller skaffe dem store nok indtægter.

Udfordring 1 – økonomisk krise

Mongoliet har i de senere år gennemlevet et økonomisk boom uden sidestykke, efter at landet i 2009 åbnede op for internationale mineselskabers udvinding af råstoffer i bl.a. Gobiørkenen. I 2013 udnævnte *The Economist* Mongoliet til det land i verden, der havde størst vækst i BNP, nemlig 18,1%. Det store naboland i syd, Kina, kom »kun« ind på en 4. plads med en vækst på 8,6%.

Opsvinget er imidlertid brat blevet afløst af en økonomisk krise med medfølgende høj inflation, der betyder dyrere leveomkostninger. Arbejdsløsheden er stigende, og de store firmaer skærer ned på antallet af ansatte. For eksempel fyrede mobiltelefonselskabet *Mobicom* 700 ansatte i 2014. Mineselskaber har stoppet arbejdet midlertidigt, da kineserne ikke længere køber råstoffer, fordi priserne er for høje.

Krisen påvirker naturligvis NTS-projektet, da folk generelt ikke længere har et overskud at spare op af som følge af de forøgede leveomkostninger. Det er sværere at lave opsparinger på 20.000 tögrögs (ca. 64 kr.) pr. måned grundet prisstigninger. De fleste NTS-grupper lever på landet, hvor priserne er højere end i byen på grund af mindre konkurrence og færre produkter. Eksempelvis koster 1 kg kartofler i

Ulaanbaatar omkring 1.100 T (ca. 3,50 kr.), mens de i Kharkhorin, ca. 360 km vest for hovedstaden, koster næsten det dobbelte, 2.000 T. (ca. 6 kr.). Priserne er fra august 2014. Benzinen er også dyrere på landet, hvorfor transportprisen er højere.

Bankerne har desuden stoppet med långivning, selvom de ikke siger det officielt. De giver ikke længere lån til folk til fx at købe lejlighed eller hus.

Udfordring 2 – migration

Mongoliets store migration fra landet til byen, og især til UB, påvirker også projektet. I de seneste 25 år er hovedstaden vokset fra ca. 500.000 indbyggere til omkring 1,3 mio. I dag bor mellem to tredjedele og halvdelen af landets befolkning på 3 mio. mennesker i UB. Hovedstadens store økonomiske tiltrækningskraft betyder bl.a., at flere nyuddannede lokalgruppeledere har valgt at bruge deres kvalifikationer fra NTS til at søge et bedre lønnet arbejde i hovedstaden. Det er en stor udfordring for projektet, eftersom det tager tid og er dyrt både at finde de rette lederkandidater og derefter uddanne dem. Desuden kan projektets økonomi ikke konkurrere på lønningerne med private arbejdsgivere eller store udenlandske ngo'er.

En lignende tendens ses blandt de mange tusinde socialarbejdere, der er blevet uddannet i en lang række aimag. I Mongoliet udskiftes traditionen tro hele administrationen i den lokale myndighed efter hvert valg. Det betyder, at nogle socialarbejdere efter et valg fraflytter lokalområdet og tager til en anden by eller til hovedstaden i håbet om at finde et nyt job.

»For både kommunerne og NTS-projektet handler det om at fastholde uddannede medarbejdere. Indførelse af fx diplomer til kursister, der har gennemført en uddannelse, har haft en positiv virkning, da ud-

dannelsen derved er blevet certificeret. Med et diplom i hånden har mange fået et bedre job lokalt, og færre er derfor flyttet til et helt andet område», fortæller Tungalag Nyamaa.

NTS er en kendt ngo

I Mongoliet er ngo'er, dvs. ikke-statslige organisationer, af nyere dato. For en ngo som NTS har det betydet, at der i begyndelsen har skullet laves meget benarbejde for at forklare, hvad organisationen stod for. Under kommunismen var der mange organisationer for fx kvinder, børn og arbejdere, men de var alle statslige. Medlemmerne var i forhold til deres position tvangsindlagte til at være medlem af partiet og dermed de tilknyttede organisationer.

Efter overgangen fra kommunisme til demokratisk parlamentarisme er ngo'er til ethvert formål blomstret frem, men de er især et hovedstadsfænomen. I flere landområder er NTS en af de få organisationer, som er tilgængelige for borgerne og derfor er blevet kendt, fx i Dundgobi (Midtergobi), 245 km syd for UB.

»I dag har de lokale NTS-kontorer og deres medlemmer 'en stemme' og bliver hørt i lokalsamfundet.

I Orkhon samarbejder NTS med andre lokale ngo'er og står for initiativer som fx kampagner for bedre affaldshåndtering, fortalervirksomhed rettet mod forældre, skoler og myndigheder samt trafikanter generelt vedrørende børn i trafikken», siger Bulgan Njama og fortæller, at miljøprojektet i Orkhon foregår sammen med den lokale lama, og at der generelt gøres meget for at lære indbyggerne at passe på miljøet.

»Hvert forår og efterår gennemføres i Orkhon en *Eco Buddha Tour*, hvor indbyggerne rydder op i naturen og samler affald. Både de lokale myndigheder og ngo'erne deltager i kampagnen. I dag findes der ingen affaldskultur i Mongoliet, det gjorde der tidligere. Nomaderne er traditionelt afhængige af naturen og rydder op efter sig, når de flytter fra sted til sted. I dag er det nødvendigt at lære børn og voksne at passe bedre på miljøet og ikke at smide affald i naturen. De lokale initiativer i den retning hilses altid velkommen», siger hun.

Erfaringsudveksling er vigtig

En gruppe i Dundgobi fremstiller nationale klædedragter og er en af de mest succesrige i projektet. De voksede hurtigt og har etableret en solid virksomhed lokalt. Mange i

området er meget fattige. Takket være en ny, asfalteret vej, er det blevet lettere og hurtigere at transportere varer til UB. Den nye vej har forbedret indbyggernes økonomiske forhold, da det er attraktivt at sælge sine varer på markeder i UB, eftersom der lokalt er færre midler til rådighed mellem folk.

Kvinderne i gruppen er stærke og gør det godt. De samarbejder om at fremstille produkterne: Nogle arbejder hjemme med dele af et produkt, mens andre arbejder i et af medlemmernes private hjem, som de har indrettet som butik. Her færdiggør de andre dele af produktet. Nogle syr fx håndlavede knapper, og andre syr pyntesyninger. Til sidst samles klædedragterne. Gruppens medlemmer er gode til at spare op og give lån til hinanden. Samarbejdet i gruppen har givet den et godt netværk og en god økonomi, som andre grupper kan lære af.

»Kommunikation og erfaringsudveksling mellem NTS-grupper i det enkelte lokalområde og mellem grupper i andre dele af landet er en central del af projektet. Det årlige lederuddannelsesseminar i UB støtter lederne af grupperne i deres arbejde. De lærer af hinandens samarbejdsformer, om fremstilling af produkter og salgsmetoder. Tilbage i lokalgruppen arbejder de videre med de ideer og metoder, som passer deres gruppe bedst», slutter Tungalag Nyamaa. ■

Tekst og foto:
Bettina Gram
Gitte Pedersen

Bettina Gram og Gitte Pedersen besøgte Mongoliet i efteråret 2014 med støtte fra Danidas Oplysningsbevilling.

Demokrati på de mongolske stepper

Mongoliet er et fornemt eksempel på fredelig omvæltning fra kommandostyre til demokrati i sin region. Nomader på steppen taler om glæden ved at eje deres egne dyr, alle påpeger begejstret friheden til at mene, tro, tænke og tale som man vil. Demokratimedaljen har også sin bagside; først og fremmest korruption og skæv fordeling. Men set i et større perspektiv her 25 år efter revolutionen, er det gået over al forventning, og Mongoliet er klasser over sine tidligere sovjetiske centralasiatiske naboer.

Mongolerne er sociale, omsorgsfulde mennesker med tanke for fællesskabet. De er også ekstraordinært, næsten indædt, individualistiske, hvilket nogle regner for arven fra steppen, og andre nedladende omtaler som »nomadementalitet«. Det gør fx Mongoliets rigeste kvinde, der ejer 400 tankstationer og står for 45% af salget af fossilt brændstof i landet. Hun mener, mindre byer skal nedlægges og alle flyttes til storbyer. En absurd tanke som hun også er ret alene med.

Der lever knap 3 mio. mennesker i Mongoliet, som er godt 1,5 mio. km² – eller 3 gange større end Frankrig; efterhånden bor to tredjedele i byer og én på steppen. Somme nyder godt af begge livsformer. Mongolerne er veluddannede, mange taler flere sprog, nu om dage også engelsk – og koreansk, for mange unge mænd drager til Sydkorea som migrantarbejdere. Ældre, også nomader, der er uddannet i Sovjetunionen eller DDR, taler russisk eller tysk.

Mongoliet råder over betydelige ressourcer som kul, kobber, guld, sølv, sjældne jordarter og uran. En

Solceller sørger for strøm til TV og parabolantennen, telefonopladning, lyskilde og måske køleskab. Maden tilberedes fortsat på en lille brændeovn, der også tjener til gerens opvarmning.

Foto: Mette Holm

enkelt kobbermine, Oyu Tolgoi i Sydgobi, skal efter planen stå for 35% af Mongoliets BNP om 4 år (BNP i 2013 godt 76 mia. kr.).

Diplomati på mongolsk

Verden har i årevis ignoreret Mongoliet, der derfor har udtænkt en enestående udenrigspolitik. De tredje naboers Politik, som består i at knytte sig til lande på den anden side af de to dominerende naboer, Kina og Rusland. De tredje naboers politik har hidtil givet sig udslag i betydeligt internationalt engagement: mongolske soldater har deltaget i FN-missioner i Afrika, Afgha-

nistan og NATO's KFOR i Kosovo, og landet er medlem af alle tænkelige internationale fora.

Samtidig udnytter præsident Elbegdorj Mongoliets status som overset til at betrede nye diplomatiske stier. Elbegdorj er den første udenlandske statsleder, der har talt til studerende, lærere, politikere og diplomater på Kim Il-sung Universitet i Pyongyang – på betingelse af at han ikke brugte ordene demokrati og markedsøkonomi.

Så Elbegdorj talte om frihed og fortalte, hvordan den private sektors andel af Mongoliets økonomi er steget fra 10 til 80% på 20 år. Han fortalte om sin første embedshandling

som præsident, nemlig afskaffelsen af dødsstraf, og at Mongoliet erklærede sig for atomvåbenfri zone kort efter det fredelige opgør med kommunismen for 25 år siden; samfundsomstyrtende, hvis en nordkoreaner tog ordene i sin mund. Men forhåbentlig stof til eftertanke fra Mongoliets præsident.

Mongoliet tjener desuden som velorganiseret mellemstation for flygtninge fra Nord- til Sydkorea på vejen fra Kina. Og det var i Mongoliets hovedstad, Ulaanbaatar, at japanere, der gennem tiden er blevet bortført til Nordkorea, i fjor for en stund blev genforenet med deres slægtninge hjemmefra.

Den demokratiske revolution

I november 2014 var det 25 år siden, daværende leder på Ulaanbaatars Universitets afdeling for Videnskab og Videreuddannelse, Sambuu Lambaa, i ly af natten klæbede regeringskritiske plakater op i gaderne og mødte dødræt på arbejde om morgenen. I dag er han seniorrådgiver for parlamentsformanden i Den store Hural og fortæller veloplagt om tiden som revolutionær.

Den mongolske Folkerepublik var verdens anden kommunistiske stat efter Sovjetunionen. Den Røde Hær støttede revolutionære mongoler i afsættelsen af det buddhistiske styre, som tog magten ved Qing-dynastiets fald i Kina i 1911. Den kommunistiske revolution i 1921 blev indledningen til 70 år som sovjetisk vasalstat – og bufferstat til Kina. Så på nær de seneste 25 år og en halv snes år fra 1911 og frem har Mongoliet været underlagt enten den ene eller den anden dominerende nabo gennem de seneste 500 år.

I 1989 stiftede demokratiaktivisterne Mongoliets Demokratiske Union, der naturligvis var ulovlig. Der var demonstrationer foran Ungdomspaladset – nogle dage i 30-40 graders frost.

Der bygges overalt i Ulaanbaatar. Alligevel har boligbyggeriet svært ved at følge med den øgede tilflytning fra steppen.
Foto: Mette Holm

I spidsen stod 13 studerende, hvoraf flere havde oplevet glasnost og perestrojka under studier i Sovjetunionen. Mongoliets Demokratiske Union stillede krav til regeringen om frie valg, fri presse, økonomiske reformer mm. Demonstrationerne og regeringskritikken fortsatte i månedsvis. Nomader, der ikke opfyldte centralmagtens kvoter, kom i fængsel. I den lettere ende var de unge trætte af, at man ikke måtte være langhåret, og at trompetbukser var forbudt. *Rolling Stones* og *Beatles* blev ledestjerner i revolutionen.

7. marts 1990 gik studerende i sultestrejke på Ulaanbaatars centrale Sukhbaatar Plads. Hundretdusindsviis strømmede til for at se på og støtte de sultestrejkende. Kravet om den kommunistiske regerings afgang var massivt og havde også bredt sig til andre byer.

Det regerende Mongolske folks Revolutionære Partis politbureau holdt krisemøde og besluttede at skride ind mod demonstranterne. Ordren krævede partichefen, Batmönkh's underskrift. Han lukkede sig inde en hel nat for at tænke over det.

Batmönkh nægtede: »Jeg skriver aldrig under her. Vi få mongoler er endnu ikke nået dertil, at vi giver hinanden blodtud.« Næste dag gik han på TV og erklærede, at regeringen gik af – selvom flertallet af kollegerne i politbureauet var lodret uenige.

»Det var Batmönkh's store fortjeneste, at det gik fredeligt for sig. Derfor har vi også rejst en statue af ham«, siger Lambaa, der siden revolutionen bl.a. har siddet 16 år i Ikh Hural for udløberen af Mongoliets demokratiske Union, Det demokratiske Parti, og også været sundhedsminister.

Kort efter Batmönkh's afgang blev statuen af den sovjetiske diktator Josef Stalin foran Statsbiblioteket i Ulaanbaatar væltet.

To frontkæmpere

En af de 13 studerende i spidsen for demonstrationerne for 25 år siden var Mongoliets præsident, Elbegdorj, der i dag er 51 år. Han har siddet i Ikh Hural i fire omgange siden 1990, han grundlagde Mongoliets første uafhængige avis i 1990, den

Uddannelse er vigtig i Mongoliet, og mongolerne er generelt veluddannede. Skoleuniformen er påbudt, og børnene har strenge ordrer hjemmefra om ikke at svine den til eller beskadige den. Ofte hænger skoleuniformen på fremtrædende plads i geren eller skuret, og selvom den ikke er dyr i dansk sammenhæng, kan anskaffelsen være uoverkommelig for nogle.

Foto: Søren Zeuth

første uafhængige TV-station i 1994 og medvirkede ved indførelsen af loven om pressefrihed m.m.

Ud over de mærkesager, han nævnte i sin tale i Pyongyang, tæller de bl.a. korruptionsbekæmpelse, miljøet, kvinders ligestilling, et aktivt civilsamfund og ejendomsret.

Elbegdorj er vokset op som nomadehyrde og har arbejdet i en kobbermine. I hæren blev han leder af en revolutionær ungdomsenhed og skrev digte til hærens avis. Det førte

til studier i militærjournalistik og Marxisme-Leninisme på Sovjetunionens Militærpolitiske Institut i Ukraine.

En anden af de 13 studenterledere var Bat-Uul, der efter flere år i landspolitik har været guvernør og borgmester i Ulaanbaatar siden 2012. Én af hans første embedshandlinger var at fjerne statuen af Lenin – 23 år efter revolutionen. Så af de gamle sovjetkommunisters statuer står nu kun Mongoliets egen

stalinistiske diktator, Choibalsan. Bat-Uul ændrede også navnet på Ulaanbaatars centrale plads fra Sukhbaatar, »Røde Helt«, til Chinggis (Djengis) Khan Plads.

Usikker fremtid

Og så kastede Bat-Uul sig over nutiden. Hovedstaden er vokset eksplosivt og aldeles planløst siden revolutionen. Nomader, der som følge af dramatiske isvintre på steppen har mistet deres dyr, har slået geren op i teltslummen, der omkranser Ulaanbaatar.

I 1990 boede to tredjedele af befolkningen på steppen og én tredjedel i byerne, flest i hovedstaden. I dag lever næsten 1,5 mio. mennesker i Ulaanbaatar, som er under enormt pres. Der mangler boliger, kloakker, arbejde, veje, elektricitet, varme o.m.a., hvilket bl.a. har den frygtelige konsekvens, at Ulaanbaatar om vinteren nu er verdens mest forurenede by.

Men lokalregeringen går til opgaven med stor energi og mange planer, som tegner godt og mødes med tillid i befolkningen – i modsætning til de foregående lokalregeringers mangelfulde og lemfældige bestræbelser.

70 års undertrykkende kommunistisk styre med kvoter, kollektiver og tvang har betydet, at de individualistiske mongoler er skeptiske over for topstyret kollektiv tilgang til problemer. Men samtidig savner især folk i byerne forsørgelsen, som Sovjetunionen bandt i halen på det undertrykkende formynderskab, og den har endnu ikke helt fundet melodien i den nye virkelighed. ■

Mette Holm

Mette Holm er journalist og forfatter. Artiklen blev første gang bragt som kronik i *Jyllands-Posten*, 12. nov. 2014. Læs også *Demokrati er at eje sine dyr* i Ger 90, s. 10-12.

Den danske Ekspedition til Mongoliet - VI

Ekspeditionen indretter sig. Ved Floden Irkut. Juleaften.

Af Ekspeditionens Leder, Læge C. Krebs.

Dagens Nyheder

23. April 1924.

I

Jul paa Bulguntal.

Ekspeditionens første Dage paa Bulguntal genlød af Hammerslag og Øksehug og Savens Hvæsen. Vi fik allerede den første Aften sat kinesiske Maatter og Filt for Dør og Vinduer i den Hytte, der var Tag over, og vi syntes at Hyttens Tømmervægge var et stort Fremskridt fra det luftige Telt. Og næste Dag, inden Karavanen endnu var ankommet, var der allerede tømret en Dør til det Skur, der skulde rumme Varerne. Det var Nr. 1 og 2 paa den lille Skitse, der skal forestille vores Gaard, „Iga“-Gaarden, som vi forefandt den.

Stedet ligger ved Bredden af Iga, som nu er dækket af alentyk Is, men som om Sommeren er en krystalklar, kølig Strøm med Vand fra Bjergene. Den er her omtrent 1 Meter dyb og 20 Meter bred. Mod Nord og Øst strækker Steppen sig jævnt skraanende op mod de skovdækkede Bjerge, og lige Syd for Floden ligger en krat- og græsklædt Ø, mellem selve Iga og en Flodarm, der paa Grund af varme Kilder er aaben hele Vinteren. I Krattet paa Øen vokser der Ribs og Solbær, og forrige Sommer var der ingen til at plukke dem; derfor sidder de endnu frosne paa Grenene. Paa den anden Side af den „varme“ Flodarm begynder den rigtige Højskov, der strækker sig milevidt mod Syd, Øst og Vest.

Hvad der paa Skitsen er betegnet med I var Schischkins Gaard, og II

Mongoler paa Besøg.

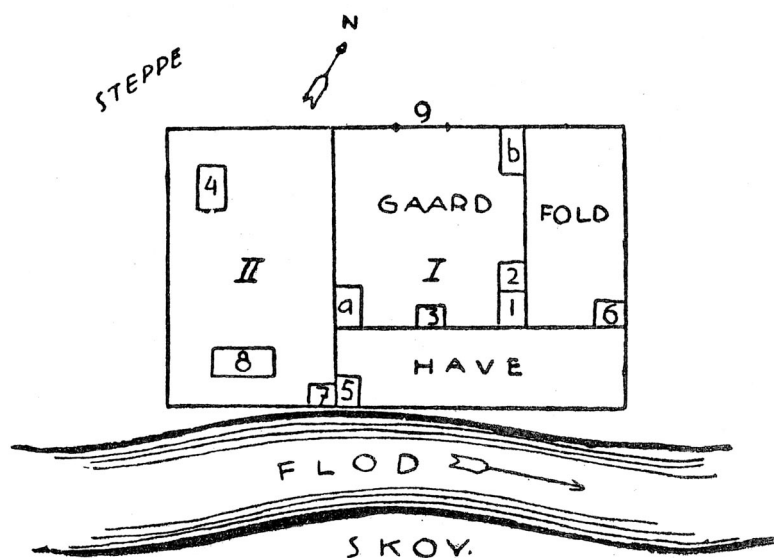
tilhørte en anden Russer, der her for tre Aar siden begyndte at anlægge en lille Læderfabrik. – Denne Russer og hans Søn er nu døde, men det er en Historie for sig. – Nr. 3 paa Skitsen, en lille Hytte uden Tag, var det næste, der blev lavet i Stand. Saa beholdt Kineseren 1 til Logis og „Butik“. 4 og 8 er store ufuldførte Bygninger af Tømmer. De skal være Beboelseshus og Sukkerfabrik. 5 er den russiske Badstue, der var hel, 6 er Stald og 7 Ihus, og endelig er 9 den høje Port, der dog manglede Fløje. Det halve af den skitserede Indhegning var brændt tilligemed de to Huse a og b, der var Schischkins Beboelseshus og Lagerbygning.

Saa snart vi havde faaet det nødvendige indrettet, begyndte vi at udforske Omegnen og planlægge storslaaet. Der skulde saas, og dér

skulde en Vandingskanal graves og dér Dæmning bygges. Vi havde faaet en russisktalende Burjat, en af vores Naboer, til Hjælp til at tømre, og saa – efter en Uges Ophold paa Sobelsletten – maatte jeg af Sted til Irkutsk for at hente Julepost og for at faa Forbindelse med de endnu hjemmeværende Medlemmer af Ekspeditionen, Bestyrer Isager og Chefens Hustru, der omend ikke Aktionær, dog er aktivt Medlem, og – efter Chefens Mening – et af de alleruundværligste.

Det var en Tur paa omtrent 800 km frem og tilbage paa Hesteryg, men Bevidstheden om, at der laa Breve i Irkutsk, friske Efterretninger efter 4 Maaneders Uvished, fik Vejen til at synes kort.

Til Turen blev udvalgt Hesten „Mads“, ikke den hurtigste, men den fedeste af Ekspeditionens 7 He-

Skitse af Igagaarden paa Sobelsletten.

ste. Vejen gik op over Bjergene lige mod Nord, og det var min Hensigt at naa over Passet og ned til Urifloden, der løber fra de sibiriske Grænsbjergene lige mod Syd i Retning af Bulguntal, indtil den lidt Nord for det nævnte Pas drejer mod Øst. Jeg naaede imidlertid ikke „Uri-Knæet“, men tilbragte en kølig Nat lidt nedenfor Passet, i 1500 m's Højde og $\div 28^{\circ}$ Celsius. Der var imidlertid nok af Brænde, saa jeg frøs kun, naar jeg faldt for dybt i Søvn, saa Ilden var ved at gaa ud. Alligevel forlod jeg mit „Kvarter“ længe før Dag gry og kom lidt efter Solopgang til de første Burjater paa Uri.

Siden traf jeg hver Aften Burjater eller Mongoler, og den femte dag nærmede jeg mig Grænsen. Det gik opad og opad, Skoven blev sparsommere og til sidst Græsset ogsaa. Ved „det sidste Græs“ traf jeg Cowboys fra Centrosojus, den store russiske Kooperativ, med en Drift Kvæg paa 700 Stykker. De fortalte, at jeg ved at starte ved Midnat kunde naa Turansk, en lille Kosakby paa Tunka-Trakten, den næste Dag, og indbød mig til at overnatte i deres Telt. Teltet var opvarmet med en lille Jernovn, saa jeg sagde Ja og Tak til og tilbragte en hyggelig Aften og Nat med de hjertelige Rus-

sere. Vi overbød hinanden i at fortælle usandsynlige Oplevelser fra Mongoliet. Der hørte jeg Nyt om min udvalgte Tømrer, Nikolaj. – Jeg havde før i Tiden truffet ham flere Gange, og det var en fast Aftale mellem os, at naar jeg en Gang kom til Mongoliet, skulde han komme og være Tømrer hos os. Jeg havde glædet mig til at faa ham til Bulguntal, for Nikolaj kom i flere Henseender nær til det fuldkomne, hvorefter vore Hjerter tørster. Ikke blot var hans Greb paa alt Slags Værktøj fuldendt, men han var den ærligste, mest uselviske Sjæl, jeg har mødt. Jeg ser ham, som jeg saa ham første Gang ved en lille Hytte ved Bredden af den brusende Irkut. Der stod han højet over et selvlavet Drejelad og drejede Lysestager og andre Smaating, der altid havde den enkleste, den „rigtige“ Form, og da han løftede sit Hoved med de blaa Øjne og det blonde Kosak-Over-skæg, blev man helt glad ved at se en saa venlig Sjæl paa Vorherres Jord. – Men ak, Nikolaj kommer aldrig til Bulguntal eller noget andet Sted paa denne Jord, og Historien om, hvordan han døde, fylder mig endnu med Sorg og Rædsel. Historien er ikke lang, men oplysende. I Tiden for den bitreste Fejde mellem

rødt og hvidt – og den Fejde var ingen Steder bitrere end i Kosazstanitzaerne langs Tunka-Trakten – kom en Gruppe Soldater gaaende mod den By, hvor Nikolaj boede. De mødte en Lærer der fra Byen, sagde, at de var hvide, og om han vilde hjælpe dem med at overrumple de røde ved at sige dem Besked om Veje og Steder. Det vilde Læreren nok. „Om han vidste andre, der vilde hjælpe dem?“ „Ja, Nikolaj maa-ske.“ „Ikke andre?“ „Nej, jeg ved ikke andre.“

„Naa, saa du vil hjælpe med atforraade Folkets Sag!“ sagde de foregivne hvide, der var en af de mest fanatiske røde Friskarer. Og saa tog de ham og Nikolaj og slæbte dem ud paa en Sø, hvor de slog dem halvt ihjel med Sten og Stokke og stoppede dem ned gennem et Hul i Isen.

Jeg er ikke sikker paa, at Nikolaj kunde læse og skrive, men alligevel sørger jeg over ham som over noget fuldendt, der er gaaet til Grunde.

Vi brød op ved Maanelys lidt efter Midnat. Paa Toppen af en af de kullede Høje ragede der en Gruppe Klipper op med lodrette Vægge. Det lignede et Kastel, og jeg døbte Stedet Fort Gerda, fordi det minde mig om Gerda i „Snedronningen“ paa Vej over Finmarken til Snedronningens Palads. Kastelet var ogsaa forfulgt af isnende Vinde og flyvende Snefnug. – „Mongolerne kalder dem „Duschæ“, det betyder Sommerfuglene,“ fortalte Centrosojus.

Siden red jeg fra dem, da de kom for langsomt frem med deres Kameleer og Okser, og trak Hesten op over det stenede Pas og glædede mig paa Forhaand til at Dag gryet vilde komme op netop naar jeg naaede Toppen af Passet. Og det var ingen Skuffelse.

—0—

Dagens Nyheder

24. April 1924.

II

Jul paa Bulguntal.

Se, lige Nord for de kullede Grænsebjerger løber Floden Irkut i en dyb Dal, og fra den anden Side af Dalen hæver sig den Bjergkæde, der hedder „Tunka-Tinderne“ eller „de hvide Tinder“. Det er en Kæde af stejle, takkede Bjerger; „Suchard-Bjergene“ kaldte en svensk Ingeniør dem; han sagde, de lignede Bjergene paa Chokoladepakker fra Schweiz; han holdt mere af de mørke, tunge Fjelde paa den mongolske Side. – Tunka-Tinderne strækker sig fra det vidunderlige Bjerg Munko Sardyng langs med Irkutdalen til henimod Bajkalsøen, hvor de bliver lavere og forsvinder i de skovklædte Høje. – Vejen snoede sig ud og ind i de frosne Moser deroppe paa Toppen. Vinden legede med Sneen og truede med at dække Stien til. Tillige bed den i Næsen, som man maatte gnide flittigt, hvis den ikke skulde falde af. Til sidst gik det hverken op eller ned, men lige ud. Der maalte jeg Højden til 2000 m, godt 1000 m over Bulguntal. – Maanen og Stjernerne saa blegere ud nu. De mistede deres straalende Glans længe inden man endnu turde sige, at Dagen gryede. I over en Time gik det nu umærkeligt nedad, og ved det første Dagslys saa jeg de første forkrøllede Cedre langt nede ad Bjergskrænten. Men først da jeg var kommet helt ned til de store Cedre brød Solen frem, og hen over Toppene paa de mægtige, kulsorte, fantastisk formede Træer saa jeg nu en Kæde af rosenrøde Skyer, der svævede frit i Luften over mod Nord. Var det Skyer eller Bjerger? De forandrede ikke Form. Det var altsaa Bjerger. Velsignet være Jordens Vidundere! At det er muligt at se en saadan Herlighed.

Efterhaanden dukkede mørke fyrreskove og hvide Marker frem af

de violette Taager, der fyldte Dalen, og dybt, dybt nede saa jeg nu de smaa Huse i Kosazstanitzaen Turan, hvor jeg boede en Gang.

Det syntes ret nær, men det tog mig dog henvend 5 Timer at naa derned, og Barometeret viste, at jeg var kravlet 1300 Meter ned i de 5 Timer. Det er det højeste og stejleste Pas, jeg har passeret i Mongoliet, og Burjaterne kalder det da ogsaa „Turgan Daban, det stejle Pas“.

I Turansk efterlod jeg „Mads“ hos min gamle Ven og tidligere Vært, Kosakatanen, nu en fattig Privatmand, men han var da levende. Hos ham lejede jeg saa en Hest, der paa 8 Dage bragte mig til Kultjuk ved Bajkalsøens sydlige Ende. Kultjuk udmærker sig mest ved at huse Sibiriens bedste Jægere, Brødrene Sorokovikov. En af dem var min gode Ven, og han var blevet reddet lige foran Bøssepiberne. Det var de Hvides Bøssepiber. Den Gang var det nok, at man sagde Nej til at slutte sig til en eller anden Trop, rød eller hvid, til at gøre Ende paa Ens jordiske Tilværelse. – Hvor mange er ikke borte. – Men Skurkene, – for jeg kendte en fire-fem rigtige Skurke – de lever og trives.

Men det var Brødrene Sorokovikov. De havde lige været ude, fire Mand, paa en to Maaneders Jagttur, og den havde indbragt dem 33 Sobler, der af en endda levende. Det er næsten nok til at sikre dem en sorgløs Tilværelse Aaret rundt, for en god Sobel er omtrent 100 Rubler værd i Guld, og livet i Sibirien koster ikke mange Penge. Den levende Sobel var næsten sort og et stort Vidunder. „Arcos“ underhandlede om at købe den for at sende den til London. En kraftig bygget Maar var den at se til, sky og vred. Snerrende kom den frem af sit Skjulested, da den troede, vi var gaaet; og væk var den som et Lyn ved den svageste Bevægelse, vi gjorde.

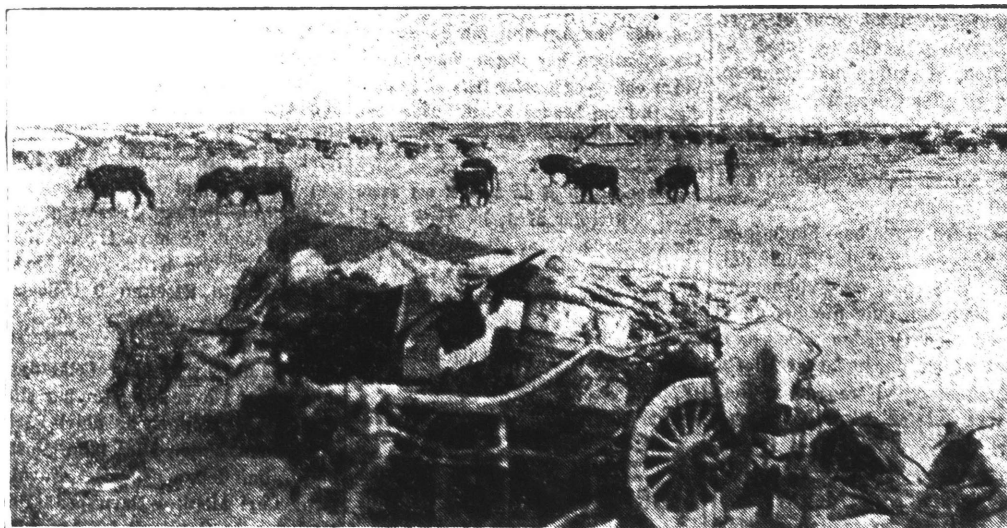
I Irkutsk gik jeg straks op paa „Store Nordiske“s Kontor – Store Nordiske er Ekspeditionens Skytsengel fra Shanghai til Irkutsk – og dér fik jeg den store Nyhed, at Isa-ger var ankommet og havde ventet paa mig en Uge. Og en halv Time senere havde jeg fundet min Mand, og glade var vi. Han havde Breve og Julepakker med, og jeg begyndte allerede at ane, at det vilde blive en vellykket Juleaften paa Bulguntal.

Mine Bekendte i Irkutsk ventede, at jeg vilde blive anbragt i Arresten, naar jeg ankom, for den Gang – i den hektiske Periode – var jeg paa Proskriptionslisterne [*lister over fredløse*], ligesom andre, der pludseligt forsvandt og derfor maatte formenes at drage omkring i Mongoliet med en hvid Bande. Jeg var den Gang rejst gennem Urjan-chaj og hjem over Moskva. Men den ovenfor omtalte svenske Ingeniør sad imedens i Fængsel i henvend et halvt Aar.

Jeg gik Imidlertid straks til Præsidenten for den udøvende Komité og blev meget velvilligt modtaget. Da jeg til sidst bad om et Papir med Ret til at komme igen til Foraaret for at modtage min Hustru, grinede han bredt – han var en stor, tyk Arbejder – og sagde: „Hvad behøver De for Dokumenter? De er jo kommet her uden nogen som helst Tilladelse, og vi har jo ikke arresteret Dem endnu.“ – „Nej, det er ogsaa pænt af Dem,“ svarede jeg og indsaa, at alt var saare godt.

Efter svære Kampe fik vi endelig vore Papirer i Orden – det var især Isagers transitplomberede Bagage, der voldte Myndighederne Hovedbrud –, og vi indsaa, at nu kunde vi netop naa Bulguntal til Lille-Juleaften, hvis der ingen Uheld stødte til.

Vi havde købt Julelys og Rosiner og Mandler, og af en Store Nordiske-Mand, der var Specialist paa Omraadet, havde vi faaet en Flaske Likør med, og saa startede vi for det lange Ridt. D. v. s. til Turan kørte

Okser ved en Brønd i Gobi.

Isager med lejede Vogne for Bagagens Skyld. Der købte vi to nye Heste, en til Isager og en til den nødvendigeste Bagage, Julegaver m. m. De kostede os 25 og 50 Sølvrubler.

Vi kom først af Sted op over det 1300 Meters Pas Kl. 8 om Eftermiddagen, naaede Toppen Kl. 10 og gik videre i Maaneskin til de første Burjater paa den mongolske Side. Dem naaede vi Kl. 8 om Natten, og saa blev ogsaa Isager udnævnt til „virkelig Bjørnekødæder“ [*se afsnit V i Ger 90, s. 17*].

Der var Steder paa den sparsomt befolkede Uri, hvor Isager saa sig nødsaget til at sige: „Her er kønt“, hvilket er et Udsagn, som der skal noget til at afpresse en nøgtern Jyde. Jeg husker saadant et Sted. Det var om Aftenen i Maaneskin. – Vi var nemlig nødte til at ride et Stykke af Natten med i hvert Døgn for at naa frem. – Der var et Sted, hvor Vandet ved Trykket oppe fra pressede sig op gennem Isen paa Uri og „kogte“, som Russerne siger. Det er naturligvis iskoldt, men i Forhold til Luften er det varmt, og det damper som kogende Vand. Dampen satte sig paa Træerne som lange Isnaale, og de vældige, rime-de Træer ved Foden af vilde, takkede Bjergskrænter, de saa dejlige ud i Maanens Skin.

Den sidste Dag før Bulguntal holdt vi Rast paa Toppen af Passet lige Nord for Steppen. Medens vi sad stille ved Ilden og nød en Cigaret efter Maaltidet, kom et stort, sort Vildsvin travende op imod os ad Kløften, vi skulde ned igennem. Da vi greb efter Gevæerne, saa den os og galoperede væk, uden at vi naaede at faa Skud. – Vi vilde dog saa gerne have haft et Vildsvin med hjem til Juleaften.

Skønt vi fra vores høje Stade kunde se Bjergene Syd for Bulguntal, blev det dog sent, og Fuldmaanen gik op over den gule Steppe, da vi red ned mod Gaarden. Den var omgivet af en purpurfarvet Glorie, var Maanen, og vi travede af Sted med vort Juletræ, en lille Ceder, som vi havde fundet oppe i Vildsvinepasset, og vi følte, at det var Lille-Juleaften, og at det var godt at naa sit Maal og saadan et Maal saa præcis efter saa lang en Rejse.

Endelig saa vi Lys og Røg op ad en Skorstenspipe, og saa gøede „Hudscha“, Tigeren fra Gobi, og „Drengene“ kom ud af deres nye Hus, og – det var aldeles ikke til at beskrive.

Juleaften var Juletræet pyntet i „det store Hus“. „Ping“ havde bagt de kunstfærdigste Kager i 17 forskellige Former. Der var Lys og ki-

nesiske Lygter. Gaver og Breve laa paa en skinnende hvid Dug, og alt, hvad Ekspeditionen havde af Flag, smaa og store, var hængt op. Paa Slaget 6 trinede „Kosakken“ [*Kai Borgstrøm*] og „Kidi“ [*Henning Haslund-Christensen*] ind i Julestuen, modtaget af Chefen og den Nyankomne. Kosakken var i „Kjole og Hvidt“, med Klaphat og hvide Handsker – Mongoliet har aldrig set hans Lige – og Resten af Selskabet var i Smoking.

Vi sang „Glade Jul“, medens Juletræet Var tændt, og saa blev Breve og Gaver fordelt. – Saa var der stille en Tid, og hele Ekspeditionen vandrede Vest paa i Tankerne. – Men derfor var det lige velment, da Chefen lidt efter udbragte en Skaal for Igagaarden – Skaalen blev drukket i Julepunch, som Kosakken havde brygget – og vi var enige om, at „her er godt at være“.

Red. *Inæste og sidste del af føljetonen fortæller Krebs om dagligdagen på Igagården og den »hvidøjede« doktors mirakuløse helbredelser. De første husdyr anskaffes og jorden kommer under plov. Jagten på skovens vilde dyr er til stor glæde og adspredelse for de fire danske pionerer.*

Danske ekspeditioner til Centralasien

Dansk Mongolsk Selskabs 25 års jubilæumsekspedition har fået den ambitiøse overskrift 'Den 5. Danske Centralasiatiske Ekspedition til Mongoliet'. Det naturlige spørgsmål melder sig derfor: Hvilke fire ekspeditioner gik forud? Rolf Gilberg giver her svaret.

1. Danske Centralasiatiske Ekspedition til Mongoliet 1936-37

Henning Haslund-Christensen rejste alene (17/6 1936 – 6/7 1937) på denne ekspedition til Mongoliet for dels at orientere sig om mulighederne for en større undersøgelse, dels at indsamle etnografika til Etnografisk Samling i København og fortsætte sine optagelser af folkemusik og sange på lakplader. Han ønskede at foretage videnskabelige undersøgelser blandt mongoler for at kunne komplementere de resultater, Sven Hedin havde indsamlet på sine rejser i Centralasien.

HHC ankom i aug. 1936 til Shanghai. Borgerkrigen i Kina forhindrede ham i at rejse direkte til Mongoliet. Han valgte så at gøre studier i det østlige Indre Mongoli på grænsen til Manchuriet. Hele området var på det tidspunkt besat af japanerne. Derfor havde andre forskere forladt området. Således befandt HHC sig i et forskningsmæssigt vakuum som en af de få europæere, der foretog undersøgelser blandt mongolerne i Indre Mongoli. Med sit sædvanlige held – han løb ind i en dansktalende japaner, Takai, i Manchoukuos hovedstad, Hsinking – lykkedes det ham at få både japanske og mongolske myndigheders tilladelse til at foretage undersøgelser.

Sept. 1936 slog han sig ned ved Wang-in Sume (= Kongens Kloster – i dag: Ulanhot) 350 km vest for Harbin og Khorchin-mongolernes gamle hovedstad. Den vinter til-

bragte han flere måneder i Bargha-området i Xinganbjergene i det nordøstlige Indre Mongoli med base i Manchu Ail.

Okt.-nov. 1936 traf HHC i Bargha to shamaner. Blandt Khochin- og nabomongolstammerne erhvervede han flere hundrede etnografika, indsamlede legender og optog musik.

I 1937 besøgte han i Kwei-hwa (Khokho Khoto eller Hohhot) svenskeren George Söderbom, som var missionærson og opvokset i »Mongoliet«, hvor han var meget vellidt af alle. De havde begge arbejdet sammen på Hedins ekspedition 1927-1930. Sammen rejste de to nu med *The Blue Devil* (en delvis hjemmelavet bil) tilhørende Söderbom på besøg hos Tumet- og Khal-khamongoler, hvor der også blev foretaget indsamlinger. På turen fandt de fem nestorianske ruinbyer, men foretog ingen udgravninger.

Henning Haslund-Christensen vendte tilbage til Danmark senere i 1937 med en mongolsamling på 700 numre etnografika, blandt andet 2 komplette shamandragter, 52 antropometriske opmålinger af mongoler og 105 optagelser af legender og folkemusik samt nedskrivning af en del legender og folkeviser til Etnografisk Samling. Han havde også indsamlet en del bøger på mongolsk, som Kaare Grønbech skulle studere nærmere.

Hans samlinger vakte opsigt i Danmark, hvilket bevirkede, at han kunne rejse penge til endnu en ekspedition.

2. Danske Centralasiatiske Ekspedition til Mongoliet 1938-39

Ekspeditionen, som blev kaldt *The Royal Danish Geographical Society's Central Asian Expedition 1938-1939*, fik senere navnet »Anden Danske Centralasiatiske Ekspedition til Mongoliet 1938-1939«. Den blev udsendt med støtte fra den danske stat, Carlsbergfonden, konsul O. H. Bærentsen og en anonym giver. Ekspeditionens formål var at studere kultur og folkløse hos mongolerne i Indre Mongoli samt at indsamle genstande fra mongolernes hverdag og fest. Man skulle især indkøbe bøger på mongolsk.

Ekspeditionen havde tre deltagere: Henning Haslund-Christensen, leder og etnograf, dr. phil. Kaare Grønbech, sprogforsker og stud. mag., Werner Jacobsen, arkæolog.

Ekspeditionen var den første europæiske videnskabelige ekspedition, som interesserede sig for studiet af det mongolske sprog og dets dialekter i Indre Mongoli. Ekspeditionens sproglige forskning fordelte sig på tre områder: epigrafi, sydmongolske dialekter og mongolsk litteratur. På sine tidligere rejser havde HHC set nestorianske gravsten, som ekspeditionen også skulle se nærmere på.

Juli 1938 ankom ekspeditionen til Tientsin (Tianjin) i Kina og næde frem til Suiyuan (Khokho Khoto eller Hohhot), hovedstad i Indre Mongoli, som på det tidspunkt blev kaldt Mengchiang (et tilsyneladende

de selvstyreområde under japansk kontrol). De følgende 3 måneder boede de tre danskere hos George Söderbom, som blev et medlem af ekspeditionen.

På grund af japanernes besættelse af Manchuriet, Nordkina og store dele af Indre Mongoli, kunne ekspeditionen ikke rejse ud i græslandet før 28/10 1938. Den slog sig ned på grænsen mellem Chakhar- og Sunitmongolernes land i et gammelt tomt lamakloster Chagan Kure (Tsagan Khure, Tjaran Kurie), som betyder »Det Hvide Tempel«. Det tilhørte Hertug Larson, som havde stillet det til ekspeditionens rådighed, fordi han rejste bort.

Med »Det Hvide Tempel« som udgangspunkt drog ekspeditionsdeltagerne ud i forskellige retninger på studierejser. Haslund og Jacobsen mødte blandt andet flere kvindelige åndemanere (shamaner). Disse møder har de selv fortalt om i de bøger, de skrev efter rejsen.

Ekspeditionen, som i alt kostede 82.000 kr., vendte tilbage til København i 1939 med store samlinger etnografika, bøger, fotografier og lydoptagelser.

3. Danske Centralasiatiske Ekspedition 1947-48

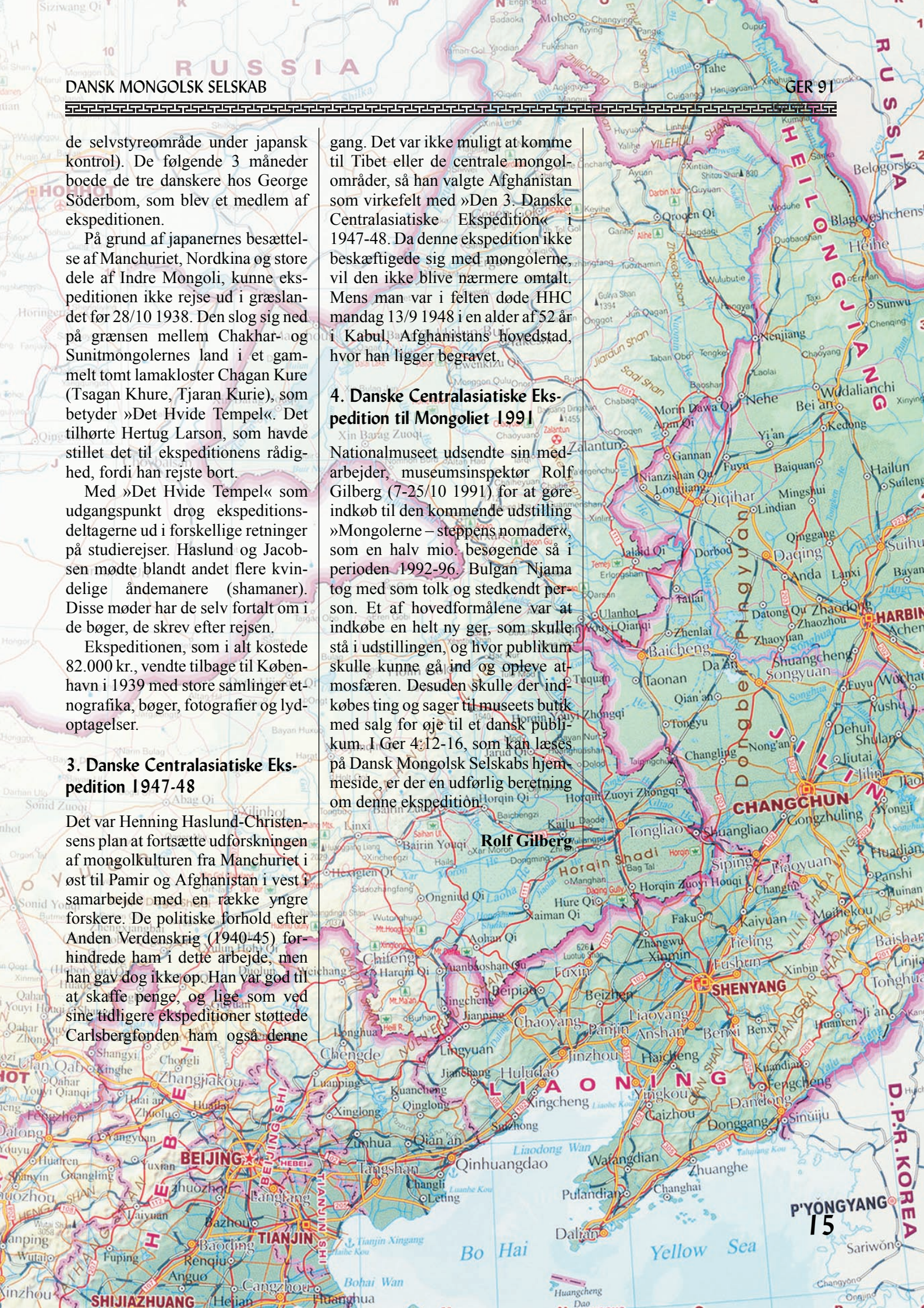
Det var Henning Haslund-Christensens plan at fortsætte udforskningen af mongolkulturen fra Manchuriet i øst til Pamir og Afghanistan i vest i samarbejde med en række yngre forskere. De politiske forhold efter Anden Verdenskrig (1940-45) forhindrede ham i dette arbejde, men han gav dog ikke op. Han var god til at skaffe penge, og lige som ved sine tidligere ekspeditioner støttede Carlsbergfonden ham også denne

gang. Det var ikke muligt at komme til Tibet eller de centrale mongolområder, så han valgte Afghanistan som virkefelt med »Den 3. Danske Centralasiatiske Ekspedition« i 1947-48. Da denne ekspedition ikke beskæftigede sig med mongolerne, vil den ikke blive nærmere omtalt. Mens man var i felten døde HHC mandag 13/9 1948 i en alder af 52 år i Kabul, Afghanistans hovedstad, hvor han ligger begravet.

4. Danske Centralasiatiske Ekspedition til Mongoliet 1991

Nationalmuseet udsendte sin medarbejder, museumsinspektør Rolf Gilberg (7-25/10 1991) for at gøre indkøb til den kommende udstilling »Mongolerne – steppens nomader«, som en halv mio. besøgende så i perioden 1992-96. Bulgan Njama tog med som tolk og stedkendt person. Et af hovedformålene var at indkøbe en helt ny ger, som skulle stå i udstillingen, og hvor publikum skulle kunne gå ind og opleve atmosfæren. Desuden skulle der indkøbes ting og sager til museets butik med salg for øje til et dansk publikum. I Ger 4:12-16, som kan læses på Dansk Mongolsk Selskabs hjemmeside, er der en udførlig beretning om denne ekspedition.

Rolf Gilberg

Træ-Fårets år

19. februar 2015 – 7. februar 2016

Tsehnnav skriver ikke mere

Den Gamle Vismand Tsehnnav blev født i Metal-Hestens år 1930. Han voksede op i en nomadefamilie i det østlige Mongoliet, mistede sine forældre som barn. De blev dræbt under den krigstilstand, der var forårsaget af konflikterne mellem Kina og Rusland. Han levede derefter hos sin onkel, som var en meget klog mand og lærte hos ham den viden, som senere hen i livet gjorde ham kendt. Først som meget voksen i en alder af 42 år flyttede han til hovedstaden Ulaanbaatar, hvor han altid boede i ger-kvartererne i byens vestlige udkant.

Lang tids sygdom og et skrantende helbred har desværre nu krævet livet af ham i november 2014 i Træ-Hestens år. Tsehnnav var taget alene – efter eget ønske – på ferie i en ger nogle timers kørsel nord for Ulaanbaatar. Trods aftale om, at chaufføren skulle se til ham en gang om ugen, når han alligevel passerede forbi, glippede det.

Man fandt Tsehnnav død under sin seng, hvorfra han var trillet bag ud i et forsøg på at stå op. Desværre havde han ligget der i et par uger. Rejsende, der kom forbi,

havde ikke opdaget det, da de ikke så under sengen, som også havde et tæppe, som hang ned foran. Dødsårsagen var en blodprop.

Tsehnnav blev 84 år og vil blive husket for sine vise ord, som gennem tiden har hjulpet mange mennesker til en bedre forståelse af livet og dem selv. Tsehnnav kan såle-

des ikke mere skrive om de begivenheder, som forventes at ville ske i de forskellige dyreår. Dog kan læserne slå tilbage i Ger og finde nogen inspiration til, hvordan det vil gå dem, ved at finde det relevante år og læse der.

Rolf Gilberg

Tsehnnav skrev om årene 1990-2015

år	dyreår	periode	Ger - årg.(nr.):sider
1990	Metal-Hestens år	27. januar 1990 - 14. februar 1991	1(1):20
1991	Metal-Fårets år	15. februar 1991 - 3. februar 1992	2(2):2-3
1996	Rottens år	19. februar 1996 - 6. februar 1997	7(17):20-21
1997	Oksens år	7. februar 1997 - 27. januar 1998	8(21):15-17
1998	Tigerens år	28. januar 1998 - 15. februar 1999	9(24):6-9
1999	Harens år	16. februar 1999 - 4. februar 2000	10(28):27-28
2000	Metal-Dragens år	5. februar 2000 - 23. januar 2001	11(33):29-31
2001	Metal-Slangens år	24. januar 2001 - 11. februar 2002	12(36):21-24
2002	Vand-Hestens år	12. februar 2002 - 31. januar 2003	13(40):17-20
2003	Vand-Fårets år	1. februar 2003 - 21. januar 2004	14(44):19-22
2004	Træ-Abens år	22. januar 2004 - 8. februar 2005	15(48):20-23
2005	Træ-Hanens år	9. februar 2005 - 28. januar 2006	16(52):16-21
2006	Ild-Hundens år	29. januar 2006 - 17. februar 2007	17(55):14-19
2007	Ild-Grisens år	18. februar 2007 - 6. februar 2008	18(59):26-29
2008	Jord-Rottens år	7. februar 2008 - 25. januar 2009	19(63):16-19
2009	Jord-Oksens år	25. februar 2009 - 13. februar 2010	20(67):20-24
2010	Metal-Tiger år	14. februar 2010 - 2. februar 2011	21(71):12-18
2011	Metal-Harens år	3. februar 2011 - 22. januar 2012	22(75):15-19
2012	Vand-Dragens år	23. januar 2012 - 10. februar 2013	23(79):9-13
2013	Vand-Slangens år	11. februar 2013 - 30. januar 2014	24(83):13-17
2014	Træ-Hestens år	31. januar 2014 - 18. februar 2015	25(87):15-19
2015	Træ-Fårets år	19. februar 2015 - 7. februar 2016	26(91):16

NETFLIX ORIGINAL MARCO POLO

▶ AFSPIL

Marco Polo er en amerikansk dramaserie om Marco Polos rejse og ophold ved den mongolske kejser Kublai Khans hof. Kublai Khan (1215-95) var barnebarn af Chinggis Khan og grundlægger af Yundynastiet, der eksisterede i næsten 100 år fra 1271-1368.

Serien havde premiere på streaming-tjenesten *Netflix* den 12. december 2014. Første del består af 10 afsnit af 50-60 minutters varighed. *Netflix* har allerede bebudet en ny sæson af serien på 10 afsnit.

I titelrollen som Marco optræder den italienske skuespiller Lorenzo Richelmy, og i rollen som Kublai Khan ses den britiske skuespiller Benedict Wong, søn af et kinesisk ægtepar fra Hong Kong. Den eneste mongolske skuespiller, der medvirker, er Baljinnymyn Amarsaikhan som Kublais bror Arik Böke. Serien er optaget i Italien, Kasakhstan og i *Pinewood Studios* i Malaysia.

Serien har fået en noget blandet modtagelse af kritikerne. I *Politiken* 14.12.14 skrev Henrik Palle bl.a.:

»Fortælletempoet er adstadigt og klassisk episk a la Hollywood. Man bygger roligt op til klimakserne, som så til gengæld afvikles prisværdigt hurtigt i forhold til eksempelvis Peter Jacksons aktuelle *Tolkien*-film, der udarter til uendelige kamp-handlinger.

Og så er der sidehistorierne om brydsomme brødrerelationer, magtdemonstrationer og snu politik. Den store khan fremstår umiddelbart som lidt af en grobrian, der ikke har så meget mellem ørerne. Men det viser sig hurtigt, at han er en fuld-blods magtpolitiker, der ved, at vold

kun er et magtmiddel og ikke altid det rigtige. Han spilles på kanten til det stereotype af Benedict Wong.

Hovedpersonen varetages af den nydelige Lorenzo Richelmy, der efter roller i italienske film får sin første store internationale rolle. Og han gør det godt, ligesom de fleste andre medvirkende. Der ydes ikke store dramatiske præstationer, fordi det ikke er meningen.

Det er den overordnede fortælling og intrigerne, det hele drejer sig om. Karaktererne er typer, slebet til, så de passer ind i formatets pompøse dramaturgi – sådan lidt Shakespeare's kongedramaer light. Ikke desto mindre stikker Zhu Zhus snarådige og barske konkubine Kokachin positivt ud. Hun er sej som bare pokker.

Mestendels er det ganske underholdende. Kun glimtvis sniger ked-somheden sig ind, når scener trækkes i langdrag og pointer gentages for syvende gang. Skamridningen af den kinesiske mentalitet anno middelalderen får mere end rigeligt,

så man næsten føler sig hensat til dårlige B-karatefilm fra 70'erne.

Seriens styrke ligger afgjort i det overordnede, og dens vilje til at fortælle historien på gammeldags vis, støttet af imponerende billeder.»

På seriens hjemmeside skriver en anonym kritiker:

»En flot serie, masser af gode optagelser af naturen og landskabet, der giver et flot billede af Mongoliet. Rollerne er blevet godt besat, men jeg synes, at man allerede her i første sæson kunne have givet et bedre billede af Marco Polos liv i Venedig, før han drog afsted med sin far og onkel ad Silkevejen.

Serien er også rigtig flot udført, med flotte optagelser af kampscener, dog synes jeg, der går for meget kinesisk Kung-Fu film i den, når to mænd eller kvinder kæmper imod hinanden, hvor de 'flyver' lidt for magisk omkring. Dette og manglen på historisk korrekthed er med til at trække den ned i antallet af bedømmelsesstjerner, derfor får den kun 3 ud af 5.«

-red

Aktuelt

The Mongol Messenger
rapporterer:

Nyt sportsanlæg 06.06.14

Der er etableret et nyt stort sportsanlæg i den 2,7 ha store Nationalpark i Ulaanbaatar. Statskassen har bidraget med 5 mia. tug. [16,7 mio. kr.] til det nye anlæg, som er første del af de planlagte fodboldbaner og en 2,7 km lang cykelsti. Inden længe vil der blive åbnet basketball- og tennisbaner samt en skiløjpe. Området vil utvivlsomt blive et kærkomment udflugts- og feriemål for børnefamilier og sportsudøvere.

Det er firmaerne *Burd* og *Tsagaan Zam*, der har udført arbejdet efter internationale standarder. Af hensyn til børnenes sikkerhed er stierne belagt med et lokalt produceret, blødt gummimateriale.

Parlamentsaftale 12.12.14

Det mongolske parlament ønsker at styrke samarbejdet med det danske parlament (Folketinget). Under et besøg i Danmark af formanden for det mongolske parlament, B. Boldbaatar, blev der underskrevet en samarbejdsaftale mellem de to parlaments sekretariater. B. Boldbaatar blev modtaget af Folketingets formand Mogens Lykketoft og mødtes med Carsten U. Larsen.

Aftalen indebærer, at sekretariaterne vil udveksle lovmateriale og anden relevant information, øge samarbejdet mellem parlamenternes fagudvalg, dele forsknings- og informationsmateriale om deres aktiviteter samt udveksle erfaringer.

Flere asfaltveje 12.12.14

Regeringen har sat sig som mål at forbinde Ulaanbaatar og samtlige landets provinshovedstæder med asfalterede veje i perioden 2012-16. I 2014 var hovedstæderne i Bayanhongor, Dundgov og Dornogov, Sükhbaatar og Ömnögov forbundet med Ulaanbaatar. I denne uge kunne så færdiggørelsen af den asfalterede vej mellem Ulaanbaatar og Mörön via Unti Bag indvies.

Lokalbefolkningen forventer, at vejen vil bringe udvikling med sig: »Tidligere tog turen med den offentlige busrute mellem Ulaanbaatar og Mörön over 20 timer. Takket været den nye asfalterede vej kan turen gøres på kun 10 timer.«

Det er ikke kun lokalbefolkningen, der er glad for den nye forbindelse. Også landets rejseoperatører ser store muligheder i den nye asfalterede vej mellem Ulaanbaatar og Mörön i Khövsgöl Aimag, som er et af turisternes hovedrejsemål.

Den nyasfalterede vej forkorter rejsetiden mellem Ulaanbaatar og provinshovedstaden Mörön med 10 timer.

Illegal eksport? 19.12.14

Den 11. december blev der på en auktion i Paris solgt en mongolsk bronzefigur fra det 17. århundrede. Prisen lød på 3,46 mio. euro. Bronzefiguren af den buddhistiske gudinde Tara stammede fra Zanabazars værksted, og de mongolske eksperter har mistanke om, at figuren er kommet illegalt til Frankrig. Det har siden 1920'erne været forbudt at sælge Zanabazars kunst.

Mælkeproducenter kræver bedre infrastruktur

Hyrder og mælkeproducenter er enige om, at det tager alt for lang tid at transportere mælken fra produktionsstedet og ind til byens udsalgssteder. Derfor er det bydende nødvendigt at forkorte transporttiden for at kunne forsyne byboerne med sunde mælkeprodukter.

I første kvartal 2014 var der 2,9 mio. stykker kvæg i Mongoliet, heraf 760.000 malkekøer. Den potentielle mængde mælk, som landbruget kan levere, er på rundt regnet 575 mio. liter, heraf 380,8 mio. liter komælk. Mongolerne forbruger omkring 460 mio. liter mælk om året. Der produceres altså mælk nok til at forsyne hele befolkningen, men en stor del af mælken går til spildevand, fordi forarbejdningen endnu ikke er industrialiseret og transporten af frisk mælk utidssvarende.

N. Byambasuren, formanden for den mongolske mælkesammenslutning, siger: »For at udvikle den industrielle forædling af mejeriprodukter må landmændene slå sig sammen. Der findes ingen målrettede tiltag for at oparbejde ufrugtbar jord og etablere landbrug.«

Gennem de senere år har private firmaer forsøgt at etablere intensivt landbrug. En af måderne har været at importere forædlede racer for at forbedre husdyravlen. Således indførte *Khishigten Nuudelchin* 155 stykker kvæg fra Frankrig sidste år, hvoraf nogle fik kalve. »Mælk« (Suu) har aktuelle planer om at indføre kvæg fra Slovakiet. Dette kvæg tilpasser sig let det kolde klima og producerer 25 liter mælk med et højt fedtindhold pr. dag. Det er sådanne tiltag, der skal til for at øge mælkeproduktionen og forbedre husdyravlen.

The Mongol Messenger
41(1214):3 – 17.10.14

Mongolerne fejrer demokratiet

Daværende leder af oppositionen og nuværende præsident Ts. Elbegdorj taler til de protesterende foran Lenin-museet i starten af den demokratiske revolution i efteråret 1989.

Mongoliet var det første land i Asien, der kom til at smage den demokratiske revolutions sejr. Det er nu 25 år siden, det spæde demokrati fløj fra reden. I den anledning arrangeres der overalt i landet videnskabelige konferencer, fotoudstillinger, nationale brydekampe osv.

Den 5. oktober 2014 afholdtes der i Statens Hus en videnskabelig konference under overskriften »Mongoliets demokratiske revolution – 25«. Parlamentsformanden og lederen af Demokratisk Parti, Z. Enkhbold, deltog i konferencen, hvor han lykønskede alle de tilstedeværende i anledning af 25 års jubilæet. Han takkede Akademiet for Politisk Uddannelse og Den mongolske Demokratiske Union – konferencens arrangør – for »deres samvittighedsfulde monitorering af de fremskridt, der har fundet sted gennem de seneste 25 år«.

»Mongoliet stod i perioden 2011-13 i spidsen for *Community of Democracies* som en anerkendelse

af den bemærkelsesværdige indsats, der blev ydet ved Mongoliets fredelige overgang til demokrati. Mongolerne er stolte af, at deres land vedtog en demokratisk forfatning med frihed i samfund, politik og økonomi, og at grundlaget dermed blev skabt for alle mongolers frie udfoldelse«, understregede han.

»Mongoliets demokratiske indeks har undergået forbedringer i de seneste 5 år på baggrund af landets fredelige overgang til demokrati, udviklingen af et fællesskabsbaseret demokrati, en bedrift der kan tjene som forbillede for andre, der med samme udgangspunkt har gennemført overgangen til demokrati.

Korruptionsindekset ligger nu på den rigtige side af 80, mens det i begyndelsen af den demokratiske overgangsfase lå på en 120'ende plads. Korruptionen er dog stadig på et niveau, der påvirker de demokratiske processer«, udtalte han.

Blandt konferencens forelæsere var den prisbelønnede og kendte es-

sayist B. Batbayar, der talte over emnet »Hvad har mongolerne opnået i de sidste 25 år?« Blandt andre indlæg hørte man D. Ganbat: »Den demokratiske og politiske udvikling i tal« og L. Sumati: »Værdier, forandring og tilpasning af demokratiet«.

I anledning af jubilæet blev der afholdt en ceremoni i forbindelse med afsløringen af statuen af nu afdøde S. Tsogtsaikhan, der komponerede sangen »Lyden af klokken«. Alle mongoler ved, at denne sang blev den demokratiske bevægelses hymne i 1989. Statuen er placeret foran indkøbscentret *TBD Anduud* i Ulaanbaatars Bayangoldistrikt.

Den 8. december deltog parlamentformanden og enkelte medlemmer af parlamentet i åbningen af en fotoudstilling under overskriften »Det mongolske demokrati i japanske medier«. Udstillingen var arrangeret i Statshusets historiske museum af den japanske journalist og fotograf Hiroyuki Usami. Parlamentsformand Z. Enkhbol sagde, at det stadig er vigtigt for mongolerne at stifte bekendtskab med, hvordan den mongolske revolution blev opfattet af udenlandske iagttagere. Han roste journalistens mod og professionalisme, der drev ham til at trænge ind i det lukkede land og rapportere hjem til Japan og resten af verden om begivenhedernes gang.

Hiroyuki Usami erindrede, hvordan han dengang for 25 år siden var bekymret over, om han i minus 28 grader var i stand til at udføre sit job, og at han nu er glad for at kunne vise sine fotografier til mongolerne.

The Mongol Messenger
49(1222):1,5 – 12.12.2014

Mumie kan blive en verdenssensation

Et mumificeret lig blev den 27. januar fundet i baggården hos en familie, der bor i Ulaanbaatars Songinokhairkhan distrikt. Politiet, der mistænkte ejeren for at have smuglet mumien ind til byen, foretog undersøgelser på fundstedet.

Det arkæologiske Institut har endnu ikke offentliggjort en detaljeret analyse. Og på grund af den politimæssige efterforskning venter man stadig på en videnskabelig forklaring. Myndighederne har advaret pressen mod at sprede rygter og viderebringe udokumenterede spekulationer. Udenlandske medier er allerede begyndt at lufte deres egne forklaringer på denne opsigtsvækkende sag.

Et efterforskningsteam undersøgte for få dage siden »Munk Gesers grav«, der ligger i Tsakhir Sum, Arkhangai Aimag. Gruppen, der bestod af buddhistmunke og religiøse lærde, er nået frem til, at der er tale om liget af »Lovens Konge« (buddhistisk betegnelse) Sanjjav, elev af »Gamle Geser Lama«, ifølge munken og gudemaleren G. Purevbat.

Der har verseret rygter om, at de lokale i Tsakhir Sum har været dybt berørt af, at munk Sanjjavs mumificerede legeme har været meldt savnet gennem nogen tid.

Munk G. Purevbat sagde, at liget burde bringes tilbage til Sodnomdarjaabjerget af hensyn til det mongolske folk, fordi »de mediterende« (Geser Lama og hans elev Sanjjav) er buddhisternes frelsere i landet.

Choijin Lama Museum, der ligger i Ulaanbaatars centrum, er 107 år gammelt. Her opbevares også en hundredårig gammel mumificeret mediterende, som menes at være Yonzon Khamba (en buddhistisk betegnelse for en abbed) og den ot-

tende Bogds læremester.

Mumien er konserveret, så den ligner en statue af en munk. Det er en buddhistisk tradition, der skal forhindre en lamas legeme i med tiden at forfalde og gå i opløsning.

De mongolske buddhister havde deres egen måde at balsamere og tilbede de højtstående lamaer på. Metoden indebar ofte en saltning og tjæring. Mumier, der på denne måde blev balsameret, blev opbevaret i adskillige klostre, før den politiske undertrykkelse satte ind i 1937. Ældre mennesker husker stadig, hvordan håndlangere ødelagde de fleste af mumierne og benyttede lejligheden til at håne dem ved at sige, at »de var nogle lummerkarle pakket ind i khadaker og gult tøj«.

Rygterne siger, at liget af den sidste Bogdkhan blev skjult og flyttet rundt mellem flere steder af hans elever. Man mener, at liget af Bogdkhan nu befinder sig et hemmeligt sted.

En eftersøgning efter liget af Bogdkhan, der udførtes i perioden 1950-60, blev afblæst, efter at man var nået ud til Nalaikh-distriktet og ikke havde fundet noget »mistænkeligt«. Derfor er det nu påkrævet at få nærmere undersøgt mumien i klostermuseet Choijin Lama. Det vil være af tilsvarende betydning som undersøgelsen af det mumificerede legeme af Itigilov Lama, der opbevares i den russiske republik Burjatien.

Indtil videre er det kun en formodning, at der er tale om liget af Tsorj (buddhistisk titel der betyder »Lovens Konge«) Sanjjav, højrehåndseleven af den berømte »Gamle Geser Lama«. Politiet arbejder på at verificere rygterne. Interviewene med S. Batchuluun, der er efterkommer af Geser Lama, er ikke et tilstrækkeligt bevismateriale.

Opdagelsen af den mongolske mumie vil sandsynligvis påkalde sig international opmærksomhed på grund af dens betydning og dens hemmeligheder.

»Ældre buddhister siger, at munken, der blev fundet siddende i lotusstilling, er i dyb meditativ trance og ikke død«, rapporterede BBC den 4. februar. Dr. Barry Kerzin, en af den tibetanske åndelige leder Dalai Lamas læger, udtalte til Sibirisk Tidende, at munken befandt sig i en sjælden meditativ tilstand kaldet »tukdam«, hvorimod ikke-troende videnskabsfolk hævder, at »legemet er så velbevaret på grund af det kolde klima i Mongoliet«.

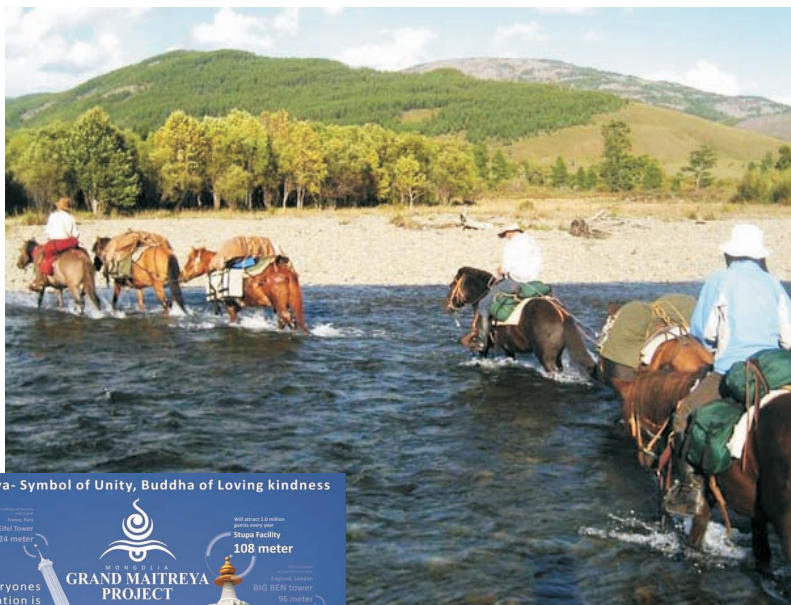
B. Amarsaikhan
MONTSAME – 09.02.15

I denne plan opstilledes det mål,

Til sammenligning besøgte

Alle lande tilpasser deres turis-

Der er flere forhold, der besvæ-

I disse år, hvor antallet af buddhi-

Det er på høje tid, at beslutnings-

DMS nyt

Jubilæet

Bestyrelsen har nu gennem længere tid arbejdet med forberedelserne af til 25-årsjubilæet for stiftelsen af Dansk Mongolsk Selskab. Vi lægger ud med et fuldt mødeprogram i foråret 2015.

24. januar var vi på fuglekig med den svenske ornitolog H. G. Karlsson, som demonstrerede sit indgående kendskab Centralasiens fugleliv, og som tilmed er en udmærket fotograf. 35 deltagere fik sig en fornøjelig eftermiddag.

28. februar havde vi hele tre oplægsholdere til at redegøre for næsten alle aspekter af både den oprindelige strube- eller overtonesang fra Tuva og Mongoliet og den moderne videreudvikling af traditionen. Ordførende foredragsholder var Skye Løfvander assisteret af Michael Schilling og Christian Cederquist. 20 deltagere fik mulighed for at afprøve teknikken på egen krop.

Næste arrangement bliver den ordinære generalforsamling med Jubilæumsfesten, se bagsiden for nærmere forklaring.

Desværre fik vi afslag fra CKU på ansøgningerne til kultur- og filmfestivalen. Vi må derfor neddroge ambitionerne og tilrettelægge aktiviteterne i forhold til de økonomiske muligheder. Det står dog fast, at der vil blive arrangeret en mongolsk filmfestival til efteråret.

Udover den officielle reception i *Asia House* i begyndelsen af oktober og jubilæumsekspeditionen arbejder vi øjeblikket på en konference om Mongoliets udvikling de seneste 25 år i et samarbejde med Folketinget.

Ønsker man at yde et bidrag til Dansk Mongolsk Selskabs jubilæumsaktiviteter kan man benytte vores konto i Nykredit Bank, reg.nr. 5479 kontonr. 5248334. -red

Jubilæumsekspeditionen 2015

Det endelige program for *Den 5. Danske Centralasiatiske Ekspedition til Mongoliet* er nu på trapperne, se Ger 90. Vi har fået en melding om, at borgmesteren i Erdenebulgan vil arrangere en mininaadam for deltagerne. Der er 2 ledige pladser. Send en mail til jk@cadaid.dk.

Rejser til Mongoliet

I 2015 er der annonceret flere arrangerede rejser til Mongoliet. Her bringes en liste over de tilbud, som redaktionen er bekendt med:

Mongoliet med Gobi-ørkenen

11 dage, afrejse 11.09.2015
Albatros www.albatros-travel.dk

Mongoliet: Gobi & Naadam

14 dage, afrejse 29.06.2015
Horisont Rejser www.horisont.dk

Se også sitet www.danskerejsebureauer.dk og søg efter rejsemålet Mongoliet.

People to People

Organisationen *People to People* har igen i år Mongoliet på sit rejseprogram. Det er fra ca. 20. juli til 4.-5. august med et par dages ophold i Moskva og Sibiriens hovedstad Irkutsk - og et smut ud til Bajkalsøen - inden turen går til Mongoliets hovedstad Ulaanbaatar med den transsibiriske jernbane.

Opholdet i Mongoliet strækker sig over knap en halv snes dage med en 5-dages tur i minibusser mod vest til Khulstayn Uul og naturparken Batkhaan Uul - overnatning i ger. Opholdet rundes af med privat indkvartering et par dage hos mongolske familier i Ulaanbaatar.

Turen, der er tilrettelagt i et samarbejde mellem *People to People* i Danmark og Mongoliet, varer 17 dage og koster ca. 31.200 kr. pr. pers. i delt dobbeltværelse.

Yderligere oplysninger hos Anna Marie Bohsen, tlf. 2532 8826.

Fra den mongolske ambassadør i Bruxelles, Khishigdelger Davaadorj, modtog redaktionen dette stemningsmættede julekort med de bedste ønsker for det nye år.

Nytårshilsen fra Tunga

Fra vores gode samarbejdspartnere i Mongolsk Dansk Selskab ved Tungalag Nyamaa har vi modtaget denne nytårshilsen:

»Vi ønsker alle sundhed og lykke i Fårets år. Vi håber, at Fårets år vil skænke os alle mange nye og spændende oplevelser, lykke og held.

2015 er et meget betydningsfuldt år for os. Vi indleder Det Mongolsk Danske Venskabsår den 2. april, hvor vi arrangerer Børnenes Bogdag. Som I ved er 2. april H. C. Andersens fødselsdag.«

Tunga

UI Boov er en traditionel mongolsk kage, der bliver bagt i anledning af Tsagaan Sar eller ved særlige lejligheder som fx bryllupper. Man bager dem til ære for de ældre i familien. De enkelte lag bliver lagt oven på hinanden, og hvert lag symboliserer 10 år. Man kan stakke dem i lag af 3, 5, 7 eller 9 efter eget valg. Ulige antal anses for at give held. 9 er et særligt tal, derfor er der ofte 9 lag ved officielle lejligheder. Den direkte betydning af kagernes navn er 'fodaftryk', hvilket er helligt, fordi det betyder, at du er forbundet til denne verden gennem dine fodspor - altid i fremadgående bevægelse, aldrig baglæns. UI Boov dekorerer med søder sager, sukker, creme og rent smør. UI Boov hører sig til på ethvert festbord.

Årsrapport 2014

Bestyrelsen

Efter den ordinære generalforsamling lørdag den 22. marts 2014 konstituerede bestyrelsen sig som følger:

Ann Fenger Benwell
 Elisabeth Victoria Friis
 Anita Garbers
 Rolf Gilberg (formand)
 Lars Højer (webmaster)
 Jan Koed (næstformand, kasserer)
 Bulgan Njama (projektansvarlig)
 Burmaa Nyamaa
 Morten Axel Pedersen (suppleant)
 Leif F. Petersen (suppleant)
 Henrik Bo Thrane (sekretær)

Medlemsoversigt

	2013	2014	2015
Indre København	63	57	59
Storkøbenhavn	37	32	40
Nordsjælland	18	20	17
Hovedstadsomr.	118	110	116
Bornholm	1	1	1
Sjælland	24	22	21
Fyn	15	14	13
Jylland	41	39	38
Provinsen	81	76	73
Grønland	5	4	4
Europa	4	2	2
USA	1	1	1
Total	209	192	196

Medlemmer

Det samlede medlemstal steg i årets løb med 4 medlemmer fra 192 til 196 pr. 1. januar 2015. Medlemstallet fordeler sig med 2 æresmedlemmer, 116 enkeltmedlemmer og 39 husstandsmedlemskaber. I årets løb kunne vi sige velkommen til 17 nye medlemmer, mens vi desværre måtte sige farvel til 13 medlemmer, der enten blev slettet efter eget ønske eller grundet manglende indbetaling af kontingentet. I forhold til de foregående år skete der en glædelig vending i medlemstallet, en udvikling vi naturligvis håber vil fortsætte.

Medlemsmøder

Møderne blev afholdt i Medborgerhuset på Danasvej 30B, Frederiksberg.

• Medlemsmøde 122

22. februar, kl. 15-17

Goldman Sachs i Mongoliet

Antropolog og prof. Morten Axel Pedersens foredrag, der havde undertitlen *Etnografiske beretninger fra den globale kapitalismes frontlinje*, tog udgangspunkt i den forskning Morten har udført i infrastrukturprojekter i og uden for Ulaanbaatar de seneste år. (30 deltagere)

• Medlemsmøde 123

22. marts, kl. 15-22

Ordinær generalforsamling med forårsfestmiddag

Mødet foregik i Fælleshuset *Schifters*, Philip De Langes Allé 9, København K (Holmen).

Generalforsamlingen blev elegant styret af dirigent Kurt L. Frederiksen uden de større problemer. Under eventuelt introducerede den nye projektreghnskabschef, Povl Anker Andersen, sig selv og talte om projekternes regnskaber. Bagefter holdt Jes Colding et foredrag, *Hjælp til selvhjælp*, om sine oplevelser i Mongoliet som kursusleder i Socialt Partnership Netværk i efteråret 2013. Mødet sluttede traditionen tro med en festmiddag. (40 deltagere)

• Medlemsmøde 124

3. maj, kl. 15-17

De blomstrende stepper

Lars Hedegaard fortalte ledsaget af flotte billeder om de smukke blomster, man finder på den mongolske steppe. Efter foredraget talte Anita Garbers spontant om sine erfaringer med steppeblomster. De to talere supplerede fint hinanden, og det blev til en god oplevelse for tilhørerne. (20 deltagere)

• Medlemsmøde 125

27. september, kl. 15-17

Meet the Artists

Arkitekt Elisabeth Victoria Friis fortalte om sine møder i juni 2014 med mongolske kunstnere, hvoraf mange var eksperimenterende og på jagt efter den særlige mongolske identitet og sjæl. Det var meget inspirerende kunst, som blev vist. Se Friis' artikel *Meet the Artists* i Ger 89:3-8. Efter foredraget fik medlemmerne en status over de tiltag bestyrelsen planlægger i anledning af selskabets jubilæumsår 2015. (20 deltagere)

• Medlemsmøde 126

29. november kl. 15-17

Mine oplevelser som valgobservatør

Bente Rasmussen var udsendt i 7 uger som OSCE-valgobservatør til præsidentvalget i Mongoliet i 2013. Rasmussen havde ansvaret for aimagerne Orkhon og Bulgan, et område 3 gange større end Danmark. Rasmussen fortalte om de lokale forberedelser til valget og om nomadekulturen, som er midt i en brydningstid mellem den traditionelle levevis og den moderne teknologi. Rasmussen sluttede af med et besøg i et buddhistisk tempel og ved nogle shamanistiske helligsteder. (15 deltagere)

Mongolsk besøg

28. maj, kl. 13-14.30

Mødested: *Asia House*, Indiakaj 16, København Ø.

Den mongolske udenrigsminister Luvsanvandan Bold kom på officielt besøg i Danmark, hvor han bl.a. mødtes med sin danske kollega og hilste på Dronningen. Ministeren kom i selskab med Mongoliets nyudnævnte ambassadør til Danmark, Zorig Altai og Danmarks ambassadør til Kina og Mongoliet, Friis Arne Petersen. Den mongolske delegation ønskede at hilse på

Dansk Mongolsk Selskab

Regnskab for perioden 1/1-2014 – 31/12-2014

		2013	2014	
RESULTATOPGØRELSE				
Indtægter				
Kontingent	31.250,00		32.025,00	
Administrationsbidrag NGO	40.000,00		40.000,00	
Portostøtte	1.154,39		0,00	
Gaver	0,00		2.000,00	
Diverse	25,00		295,00	
Rente (giro og L&S)	0,00	72.429,39	0,00	74.320,00
Udgifter				
Kontorhold	1.772,18		3.378,30	
Ger, trykkeudgifter	33.625,00		33.607,50	
Ger, porto indland	9.626,60		9.424,09	
Porto	5.366,50		7218,50	
Internet	4.557,50		4.557,50	
Medlemsmøder	10.432,35		5.428,83	
Repræsentation	590,00		250,00	
Reception i Asia House			4.496,88	
Jubilæumsfolder			2.056,25	
Overført til Jubilæumskonto	10.000,00		25.000,00	
Diverse	963,35		737,14	
Gebyr (giro og L&S)	348,00	77.281,48	309,00	96.463,99
Årets resultat		-4.852,09		-22.143,99
Dæhnfeldtlegat (Nordea) primo				
		111.349,37		111.594,31
Legatpenge overført til Mongoliet		0,00		0,00
Gebyr (Nordea)		-15,00		0,00
Rente (Nordea)		259,94		205,38
Legat ultimo		111.594,31		111.799,69
Jubilæumskonto (Nykredit) primo				
		0,00		20.000,82
Donationer		10.000,00		15.000,00
Overført fra Lån & Spar		10.000,00		25.000,00
Aktiviteter				-40.000,00
Gebyr (Nykredit)		0,00		-15,00
Rente (Nykredit)		0,82		21,97
Jubilæumskonto ultimo		20.000,82		20.007,79
BALANCE				
Pr. 1. januar 2015				
Aktiver				
Kasse		902,00		1.308,35
Giro		60.610,78		63.064,44
Bank (Lån & Spar)		58.490,73		33.486,73
Bank (Nordea)		111.594,31		111.799,69
Bank (Nykredit)		20.000,82		20.007,79
Balance		251.598,64		229.667,00
Passiver				
Egenkapital:				
Primo		236.204,97		251.598,64
Årets resultat		-4.852,09		-22.143,99
Legat		244,94		205,38
Jubilæumskonto		20.000,82		6,97
Balance		251.598,64		229.667,00

repræsentanter og medlemmer af Dansk Mongolsk Selskab for at stifte bekendtskab med Selskabet og dets aktiviteter. Alle medlemmer blev inviteret til at deltage.

På mødet blev der udvekslet informationer om Danmark og Mongoliet med indlæg af udenrigsministeren og ambassadøren samt repræsentanter for Dansk Mongolsk Selskabs bestyrelse. Der blev serveret sandwich og et glas vin til deltagere.

Medlemsbladet Ger

Også i 2014 udgav Dansk Mongolsk Selskab 4 numre af Ger – Ger 87 (feb.); Ger 88 (maj); Ger 89 (sep.); Ger 90 (dec.) – hver på 28 sider A4 i farver. Bladet bragte historiske beretninger, personlige oplevelser, oplysninger om det moderne Mongoliet og om Dansk Mongolsk Selskabs projektarbejde i Mongoliet.

Ger (1-25 og 36-86) er i årets løb blevet lagt på Dansk Mongolsk Selskabs hjemmeside, hvor de er tilgængelige for alle. Resten af Ger vil blive lagt samme sted i takt med, at arbejdet med at skanne de gamle numre bliver gjort. Redaktionen er fortsat taknemmelig for at få tilsendt relevant stof til bladet. Atter stor tak til Jan Koed for hans store og omhyggelige arbejde med at skabe disse pragtfulde medlemsblade.

Hjemmesiden

Hjemmesiden har i det forgangne år hovedsageligt været brugt til at opdatere nyheder.

Facebook-gruppen har nu ca. 160 medlemmer. Alle med en profil på Facebook opfordres til at melde sig ind i gruppen for på den måde at holde sig orienteret om mongolske aktiviteter i Danmark.

Regnskab

Årets indtægter er stort set uændrede fra det foregående år. Vi takker Lions Klub Løkken og Løkken-Vrå

Status 2014 på støtteprojekter m.v.

Dansk Mongolsk Selskab administrerer følgende bankkonti for tilknyttede fonde og støtteforeninger samt projektkonti:

		2013	2014
Børnefond			
Nordea ultimo	konto 7555 575 240	437.691	437.691
Gadebørn i Mongoliet			
Nordea ultimo	konto 7560 645 818	127.552	127.552
Administrationskonto vedr. projekter			
Nordea ultimo	konto 8966 659 581	36.432	41.292
Projekt NTS 2012-16			
Nordea ultimo	konto 6447 246 714	¹⁾ 679.811	354.386
Fast ejendom, lokaler i Ulaanbaatar			
erhvervet i 2004		404.278	404.278

2013 er revideret og godkendt af Danida

Note 1) I Ger 87 var sætternissen på spil og opgav for 2013: 510.557

2014 revideres og tilgår Danida 1. juli 2015

for hver at have givet Selskabet kr. 1.000 i gave. Udgifterne voksede med kr. 17.292, hvilket skyldes en ekstraordinær overførsel af kr. 25.000 til Jubilæumskontoen og udgivelsen af en jubilæumsfolder. En væsentlig nedgang i udgiften til afholdelse af møder blev opvejet af udgiften til en reception i *Asia House* i anledning af den mongolske udenrigsministers besøg i Danmark.

I anledning af Selskabets forestående jubilæum i 2015 besluttede bestyrelsen i slutningen af 2013 at oprette en Jubilæumskonto til administration af jubilæets økonomi. I 2014 overførtes 25.000 kr. opsparede midler fra Selskabets konto i *Lån & Spar Bank*. En stor tak til en kærkommen donation fra ØK's *Almen-nyttige Fond* på kr. 15.000 til afholdelse af jubilæet. Der blev bevilget kr. 20.000 kr. til rejse og ophold i Ulaanbaatar for Elisabeth V. Friis med henblik på at skabe kontakt til mongolske kunstnere. Den kommende udgivelse *Mongoliet – stemmer fra steppen* blev støttet med kr. 20.000.

NGO-projekter

Styrkelse af Partnerskabsnetværk i Mongoliet

Projektet arbejdede i 2014 med at støtte de allerede etablerede Spare- og Lånegrupper i alle involverede lokalområder, de såkaldte »lokale businessudviklingsgrupper«. Ved årets udgang var der etableret 70 lokale businessudviklingsgrupper med tilslutning af 1.072 familier.

Spare- og Lånegrupperne har opsparet i alt 133,5 mio. tugrik (ca. 425.500 kr.). Grupperne har ydet lån til deres medlemmer svarende til 245,5 mio. tugrik (ca. 782.500 kr.). Projektet har formidlet relevante grupper lån svarende til 62,5 mio. tugrik (ca. 199.227 kr.) fra lokalregeringernes udviklingsfonde eller jobskabelsesstøttefonde. Desuden har nogle grupper modtaget lån fra banker eller finansielle institutioner svarende til 135 mio. tugrik (ca. 430.300 kr.).

Spare- og Lånegrupperne har derudover sparet 3,9 mio. tugrik (ca. 12.430 kr.) sammen til socialfonden. Pengene bruges løbende til

I Zavkhan Aimag er der to lokalområder, som er omfattet af vores NGO-projekt. Det ene er Zavkhans provinshovedstad Uliastai, hvor billedet er taget. Man ser medlemmer af en af Spare- og Lånegrupperne, som har organiseret en kulturdag hos et af medlemmerne, der lever som nomade uden for Uliastai.
Foto: Søren Zeuth

at hjælpe hinanden i forbindelse med sygdom/dødsfald/ulykker eller til i fællesskab at fejre festlige begivenheder.

48 mikro og små foretagender fra tidligere projekter har udvidet deres forretninger, ligesom 30 nye forretninger er blevet etableret i den forløbne periode.

Mongoliet er blevet ramt af økonomisk krise i de senere år. Prisstigninger på alle varer har indflydelse på vores projekt. Projektets målgrupper klager over færre penge mellem hænderne og vanskeligheder ved at afsætte deres produkter.

I 2014 blev der gennemført 4 centrale kurser og workshops rettet mod udviklingen af lokale grupper og organisationer. Lokalt blev der ligeledes organiseret workshops og debatter blandt medlemmerne. Lokalorganisationens afdelinger har i november/december afholdt generalforsamlinger, hvor der er blevet valgt lokale ledere.

Der blev desuden gennemført aktiviteter, der øger viden og forståelse for den fælles spare- og låneforening, hvor alle medlemmerne kan tilslutte sig på frivillig basis.

Avyas

Projektet *Avyas* (da: talent), der påbegyndtes i 2009, finansieres af midler fra Dæhnfeldt-fonden. Projektet fortsatte i 2014 at yde uddannelsesstøtte til unge, som har problemer med at skaffe midler til en

uddannelse. I 2014 fik 3 studerende fuld støtte svarende til 2,8 mio. tugrik (ca. 10.400 kr.), og 6 studerende modtog uddannelseslån svarende til 7,5 mio. tugrik (ca. 26.800 kr.). I 2014 blev der tilbagebetalt 6,2 mio. tugrik (ca. 22.500 kr.).

I de forløbne 6 år har Avyas projektet omfattet 76 studerende, som modtog enten fuld støtte eller uddannelseslån.

Bestyrelsen

Det samlede antal studerende i projekt »Avyas«

	Uddannelseslån	Uddannelsesstøtte	Uddannelseslån og -støtte	Samlet antal
2009	14	7	2	23
2010	8	7	3	18
2011	5	3	5	13
2012	2	1	2	5
2013	3	3	2	8
2014	6	3	0	9
I alt	38	24	14	76

Vores bestyrelsesmedlem

Modsat de fleste i selskabet havde jeg før mit møde med landet aldrig været synderlig interesseret i Mongoliet. Mine forestillinger var klichéfyldte og pirrede ikke umiddelbart min nysgerrighed.

Jeg var ung arkitektstuderende med en BA i rygsækken og skulle til Japan for at komme i praktik på smarte Tokyo tegnestuer, drikke saké og opsøge undergrundskunst. Det var missionen i 2008. For at komme til Tokyo ville jeg rejse med tog og couchsurfe indtil jeg nåede mit mål. En af destinationerne på denne togrejse var Ulaanbaatar.

Mit største kulturchok på rejsen var den morgen jeg stod af på banegården i UB i 41 minusgrader. Jeg mødte dell-klædte mongoler med pelshuer, der kurede rundt på isen i halvberuset tilstand foran den »sovjetiske« togstation.

Jeg skulle mødes med Oogii, som jeg skulle couchsurfe hos.

Han dukkede langt om længe op, og sammen tog vi en minibus ud for enden af det gerdistrikt han boede i. Kulturchokket fortsatte. Oogii boede i et lille træhus inde i en labyrint af plankeværk og gøende hunde. I huset på 15 km² boede de fire unge mænd i alderen 17-19 sammen, mens de studerede.

Mongoliet var alt andet end det jeg havde forestillet mig. Beskidt, hektisk, rå og koldblodigt. Jeg var vild med det! Fra min smarte tegnestue i Tokyo søgte jeg legater til at lave feltstudier i gerdistrikterne og modtog flere. De 2 år jeg nåede at bo i Japan var jeg tilbage en del gange i UB af kortere varighed.

Da jeg kom tilbage til Danmark i 2010 for at færdiggøre min kandidat blev den indsamlede empiri til et afgangsprojekt der omhandlede nye visioner for gerdistrikterne i UB.

Siden 2012 har jeg stiftet familie og har nu to små drenge. Før, under og efter min første barsel har jeg blandt andet været meget engageret i Michael Haslund-Christensens film *Central Asia* og lagt mange arbejdstimer med resten af bestyrelsen for at få et

spændende kulturår på benene her i 2015 under titlen »Mød Mongoliet«.

I juni 2014 var jeg på researchrejse for at møde mongolske kunstnere til et stort kunstudvekslingsprojekt, som skal foregå på øen Fur til sommer, hvis DMS får den støtte vi har søgt særligt hos CKU.

Jeg har været engageret i en mongolsk filmfestival, som vil finde sted i slut september 2015 i både København og provinsen med støtte og hjælp fra *Cinemateket*. I samarbejde med Nis Grøn har jeg indhentet de film, som nu ligger på *Det Danske Filminstitut* til udvælgelse. Afhængig af hvor mange penge vi får til projektet vil der være instruktørbesøg og en række events på filmskolen i København og filmhøjskolen i Ebeltoft.

Jeg håber meget på, at bestyrelsens store arbejde vil bære frugt, og at 2015 vil være et år, hvor DMS får etableret et stærkere kulturelt samarbejde og nogle gode platforme mellem Danmark og Mongoliet.

Elisabeth Victoria Friis

Tidligere præsentationer af bestyrelsesmedlemmerne blev bragt i Ger 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 53 og 54.

Fra venstre ses en gruppe kvinder fra Dorvolvjin Sum, Zavkhan Aimag, på kursus i provinshovedstaden Uliastai. I midten: En af familierne i projektet 2007-12 modtog lån op til flere gange for at udvikle deres virksomhed til fremstilling af traditionelle støvler. Manden til højre er leder af et af projektets grupper i Uliastai. Gruppen beskæftiger sig med fremstilling af rideudstyr. Foto: Søren Zeuth

DMS nyt

MEDLEMSMØDER

- *Medlemsmøde 129*

Lørdag den 28. marts kl. 15-23

Christianshavns Idrætsklub, Bådsmadsstræde 20, 1. sal, 1407 Kbh. K

Ordinær generalforsamling

Dagsorden

1. *Valg af dirigent.*
2. *Formanden og bestyrelsens beretning om selskabets aktiviteter i 2014.*
3. *Kassereren fremlægger det reviderede regnskab for 2014.*
4. *Fastsættelse af kontingent for 2016.*
Bestyrelsen foreslår kontingentet hævet til 200 kr. for personligt medlemskab og 300 for husstandsmedlemskab gældende pr. 1. januar 2016.
5. *Valg af bestyrelsesmedlemmer.*
På valg er: **Elisabeth Victoria Friis, Rolf Gilberg, Lars Højer, Bulgan Njama, Burmaa Nyamaa**
Burmaa Nyamaa ønsker ikke genvalg. I stedet opstiller bestyrelsen **Bettina Gram**
Ikke på valg er: **Ann Fenger Benwell, Anita Garbers, Jan Koed, Henrik Bo Thrane**
6. *Valg af suppleanter.*
På valg er: **Morten A. Pedersen, Leif F. Petersen**
Begge er villige til genvalg.
7. *Valg af revisor.*
På valg er: **Britta Tvede Hansen**
Er villig til genvalg.
8. *Indkomne forslag.*
9. *Eventuelt.*

Mongolsk Quiz

Efter generalforsamlingen vil deltagernes viden om Mongoliet blive sat på prøve i en quiz. Deltagerne vil få udleveret en række spørgsmål. De bedste besvarelser vil blive præmierede. Chansen for at vinde en præmie er stor!

Jubilæumsfesten

Ca. **17.30** bydes der velkommen til festmiddagen. Prisen for deltagelse er som tidligere år **200 kr.** pr. person inkl. vin til maden. Øl og vand kan købes på stedet. Børn deltager gratis. Gæster er velkomne til at melde sig til. Tag gerne jeres dell på!

Tilmelding sker ved senest **mandag den 23. marts** at indbetale beløbet på girokonto 784-1582 (kortart 01). Ved direkte bankoverførsel er registreringsnr. 1551 og kontonr. 7841582. Skriv navnet på deltagere og mærk indbetalingen »Jubilæumsfest«. Efter aftale kan der betales kontant eller med check ved indgangen.

Bemærk det nye mødested!

- *Medlemsmøde 130*

Lørdag den 25. april kl. 15-17

Medborgerhuset, Danasvej 30B, 2., Fr.berg

Lærer i Mongoliet

Thomas Haraldsson fra Onsala i Halland har et solidt kendskab til Mongoliet både som turist og som tidligere skolelærer med fast adresse i Zuunmod, en by på ca. 12.000 indbyggere syd for Ulaanbaatar. Han deler ud af sine erfaringer fra opholdene i Mongoliet og viser billeder fra de mange rejser, han har foretaget i selskab med sine mongolske venner.

- *Medlemsmøde 131*

Lørdag den 9. maj kl. 15-17

Medborgerhuset, Danasvej 30B, 2., Fr.berg

Demokrati er at eje sine dyr

I år fejrer Mongoliet 25-året for det fredelige opgør med sovjetkommunismen. Overgangen til et parlamentarisk flerpartisystem skete overraskende hurtigt og fredeligt.

I efteråret rejste **Mette Holm** og **Søren Zeuth** vidt omkring i Mongoliet for at tage temperaturen på det unge demokrati. De mødtes, fotograferede og snakkede med høj og lav, rig og fattig og fik indtryk af, at viljen til demokratiet er betydelig.

Afsender:
Dansk Mongolsk Selskab
c/o Jan Koed
Clara Pontoppidans Vej 41
2500 Valby